

АНА ФРАНК

ИСТОРИЈА ЗА ДЕНЕС

Ана Франк

„Пишување во дневник е навистина чудно искуство за некој како мене. Не само затоа што никогаш не сум пишувала ништо претходно туку и затоа што ми се чини дека подоцна ниту јас ниту никој друг нема да се заинтересира за размислите на тринаесетгодишна ученичка“.

За тринаесеттиот роденден Ана Франк добива дневник. Само неколку недели подоцна, нејзиниот живот се менува целосно откако мора да се крие. Повеќе од две години ќе ги запишува своите мисли, чувства и искуства во својот дневник. Не можела да знае дека во иднина овој дневник ќе го читаат милиони луѓе од целиот свет.

АНА ФРАНК

HISTORI PËR SOT

Ana Frank

“Të shkruarit në ditar është vërtet përvojë e çuditshme për dikë si unë. Jo vetëm, sepse asnjëherë nuk kam shkruar diçka më parë, por edhe sepse më duket se më vonë, as unë as dikush tjetër nuk do të interesohet për mendimet e një nxënëseje trembëdhjetëvjeçare“.

Për ditëlindjen e trembëdhjetë Ana Frank fiton ditar. Vetëm disa javë më vonë, jeta e saj ndryshon tërësisht, pasi që ajo duhet të fshihet. Më shumë se dy vite do t'i shkruajë mendimet, ndjenjat dhe përvojat e saja në ditarin e saj. Nuk ka mundur ta dijë se në të ardhmen këtë ditar do ta lexojnë miliona njerëz nga e tërë bota.

Свадбата на родителите на Ана, 12 мај 1925.

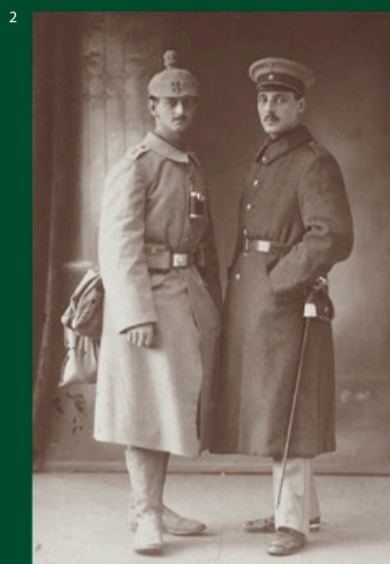
Дасма е приндërве тe Ана, 12 мај 1925.

„Родена сум на 12 јуни 1929“.

Ана Франк

„Татко ми, најпрекрасниот татко што сум го видела некогаш, се оженил за мајка ми на триесет и шест години, а таа имала дваесет и пет. Сестра ми Марго е родена во Франкфурт на Мајна во Германија во 1926 година. Јас сум родена на 12 јуни 1929 година“.

Ана Франк е втората ќерка на Ото Франк и Едит Франк-Холандер. Фамилиите Франк и Холандер живееле во Германија со генерации. Фамилијата Франк се либерални Евреи. Чувствуваат поврзаност со еврејската вера, но не се строги почитувачи на верата. Во 1930 околу еден процент од германското население, повеќе од пола милион луѓе се Евреи.

Таткото на Ана (лево) и чичко и Роберт како германски офицери за време на Првата светска војна (1914-1918).

Ана'ин баба (со лево) и дедо Роберт, Бирини Дуняа Савашы срасында Алман субаылары икен (1914 - 1918).

Бабата Франк како сестра во воена болница за време на Првата светска војна.

Ана'ин буюк Анаси Франк Бирини Дуняа Савашы срасында аскери бир хастанеде хемсире икен.

„Јам lindur më 12 qershor 1929“.

Ана Франк

„Babai im, babai më i mrekullueshëm që e kam parë ndonjëherë, është martuar me nënën time në moshën tridhjetegjashtëvjeçare, ndërsa ajo ka pasur njëzetepesë. Motra ime Margo është lindur në Frankfurt mbi Majnë në Gjermani, në vitin 1926. Unë jam lindur më 12 qershor të vitit 1929“.

Ана Франк është vajza e dytë e Oto Frankut dhe Edit Frank-Holander. Disa gjenerata të familjes Frank dhe Holander kanë jetuar në Gjermani. Familja Frank janë hebrenj liberalë. Ndjëjnë lidhshmëri me fenë hebraike, por nuk janë respektues të rreptë të fesë. Në vitin 1930 rreth një përqind e popullsisë gjermane, më shumë se gjysmë milionë njerëz, kanë qenë hebrenj.

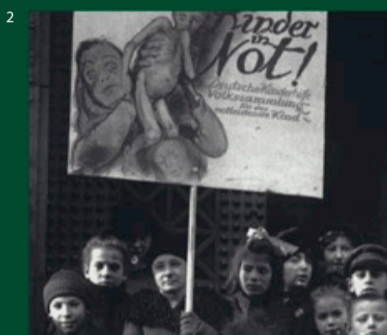

1 Протест против Версајскиот договор пред Рајхстагот во Берлин во 1932 година.

Протесте kundër Marrëveshjes së Versajës, para Rajhstagut në Berlin, në vitin 1932.

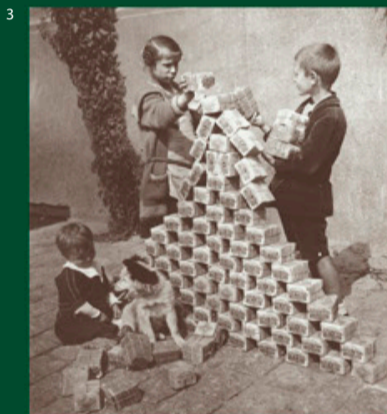
Криза во Германија

Првата светска војна завршува во 1918 со пораз на Германија. Версајскиот договор, кој е склучен на крајот на војната, на Германија ѝ наметнува сериозни оштети. Милиони луѓе остануваат без работа и запаѓаат во очајна сиромаштија. Инфлацијата е вон контрола: до 1923 година, валутата е практично безвредна. Многу Германци се чувствуваат огорчени. Во 1929 година светот е втурнат во економска криза, од која Германија особено страда. НСДАП (Националсоцијалистичката германска работничка партија), мала екстремистичка, националистичка партија предводена од Адолф Хитлер, ги обвинува Евреите за проблемите на Германија и за проблемите во светот. Хитлер, исто така, тврди дека има решение на проблемите како невработеноста и сиромаштијата.

2 Собирање пари за деца погодени од сиромаштијата во Берлин, 1920.

Моледња е параве për femijet e goditur nga varferia, në Berlin 1920.

3 Деца си играат со кучке безвредни банкноти, 1923.

Femijet luajnë me një grumbull bankënotash të pavlefshme, 1923.

4 Хитлер на денот на годишниот партински митинг во Нирнберг, 1927. Постојано тврди дека Евреите се виновни за проблемите на Германија.

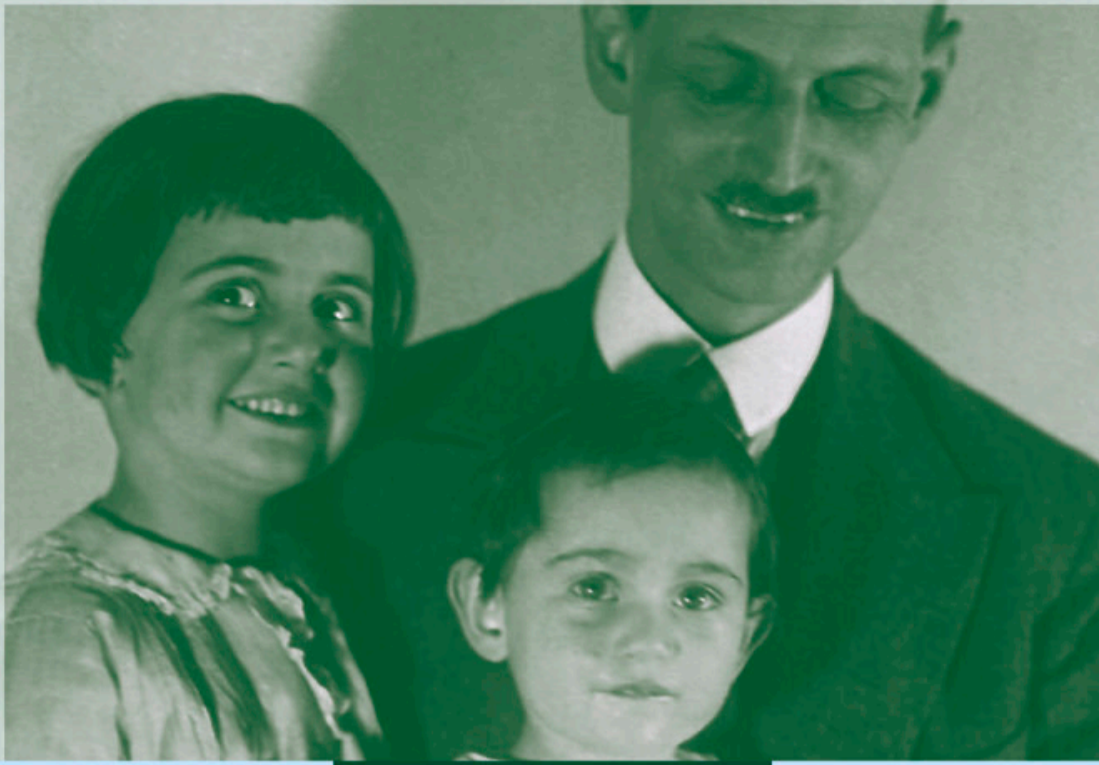
Hitleri në ditën e tubimit vjetor partiak në Nürnberg, 1927. Vazhdimisht pohon se hebrenjtë janë fajtorë për problemet e Gjermanisë.

Криза në Gjermani

Lufta e Parë Botërore mbaron në vitin 1918, me nënshtrimin e Gjermanisë. Marrëveshja e Versajës, e cila është arritur në fund të luftës, Gjermanisë i imponon dëmshpërblime serioze. Miliona njerëz mbeten pa punë dhe bien në varfëri të tmerrshme. Inflacioni është jashtë kontrollit: deri në vitin 1923, valuta është praktikisht e pavlefshme. Shumë gjermanë ndjehen të hidhëruar. Në vitin 1929 bota është zhytur në krizë ekonomike, prej së cilës vuan, veçanërisht Gjermania. NSDAP (Partia Punëtoresh Nacional-socialiste Gjermane), parti e vogël ekstremiste, nacionaliste, e udhëhequr nga Adolf Hitleri, i fajëson hebrenjtë për problemet e Gjermanisë dhe për problemet në botë. Hitleri, gjithashtu, pohon se ka zgjidhje për problemet, si papunësia dhe varfëria.

Hitleri tërheq gjithnjë e më tepër ithtarë. Në vitin 1930, 18,3% e gjermanëve votojnë për Partinë Naziste (NSDAP).

Ана, Марго и татко им, 1931.

Ана, Марго dhe babai i tyre, 1931.

„Во Франкфурт живеам до мојата четврта година“.

Ото Франк

„Уште во 1932, групи на Стормтруперс (Штурмбтајлунг) маршираа прејку: „Кога еврејска крв ќе се разлее по ножот...“ Веднаш разговарав за тоа со жена ми: „Како може да си замине оттука?“

Ото и Едит се сериозно загрижени за иднината. Нацистите добиваат на сила и бруталност. Понатаму, економската криза значи дека нештата ќе станат од лоши полоши во банката каде што работи Ото. Ото и Едит сакаат да си заминат и се прашуваат каде би можеле да започнат нов живот. Марго и Ана не се свесни за грижите на нивните родители.

Во октомври 1933 година, Ана и Марго престојуваат кај нивната баба Холандер во Ахен (Германија), близу границата со Холандија.

Нë тетор тë витит 1933, Ана dhe Margo qëndrojnë te gjyshja e tyre Holander në Ahen (Gjermani), afër kufirit me Holandën.

Ана, октомври 1933 година.

Ана, тетор 1933.

Марго Франк во 1929 година. Има три години кога се раба Ана.

Margo Frank, në vitin 1929. Eshhtë tre vjeçe kur ka lindur Ана.

“Në Frankfurt jetova deri në moshën time katërvjeçare”.

Ото Франк

“Që në vitin 1932, grupe të Stormtruperëve (Këmbëshkaftit) marshonin duke kënduar: “Kur gjaku hebraik të rrjedh nëpër thikë...” Menjëherë bisedova për këtë me gruan time: “Si mund të largohemi prej aty?”

Ото dhe Edit janë seriozisht të brengosur për ardhmërinë. Nazistët fitojnë forcë dhe brutalitet. Më tej, kriza ekonomike, domethënë se, gjërat do të bëhen keq më keq në bankën ku punon Ото. Ото dhe Edit dëshirojnë të largohen dhe pyeten ku mund të fillojnë një jetë të re. Margo dhe Ана nuk janë të vetëdijshëm për brengat e prindërve të tyre.

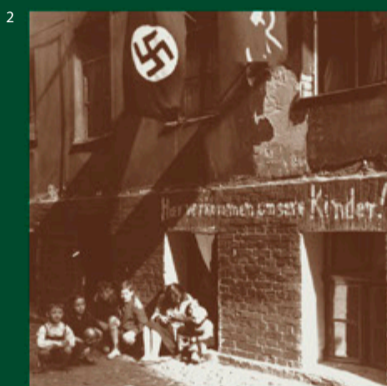

1 „Хитлер: Нашата последна надеж”, избран постер на НСДАП, 1932.

“Hitleri: Shpresa jonë e fundit”, pllakat zgjedhor i NSDAP-it, 1932.

Хитлер победува на изборите

До 1932 година, речиси шест милиони Германци се невработени. Сè повеќе Германци се приклучуваат кон радикалните, антидемократски партии. И комунистите и националсоцијалистите тврдат дека го имаат решението за сите општествени проблеми. Политичките разлики честопати се решаваат на улиците. НСДАП го искористува насилството во своја предност и на изборите во ноември, 1932 година, станува најголемата партија во Парламентот, со 33.1% од гласовите.

2 Сиромашно маало во Берлин во 1932. Комунисти и националсоцијалисти живеат на истата улица. На ѕидот пишува: „Нашите деца ги снемјува тука”.

Лажје е варфер нѐ Берлин, нѐ витин 1932. Комунистѐ днѐ национал-социалистѐ јѐтојнѐ нѐ рругѐн е нјѐјѐ. Нѐ мур шкрукан: “Фѐмијѐт танѐ хумбен кѐту”.

Hitleri i fiton zgjedhjet

Deri në vitin 1932, thuajse gjashtë milionë gjermanë janë të papunë. Gjithnjë e më tepër gjermanë anojnë nga partitë radikale, antidemokratike. Edhe komunistët, edhe nacional-socialistët, pohojnë se kanë zgjidhje për të gjitha problemet shoqërore. Dallimet politike shpeshherë zgjidhen nëpër rrugë. NSDAP-i e shfrytëzon dhunën për përparësi të saj dhe në zgjedhjet e nëntorit të vitit 1932, bëhet partia më e madhe në Parlament, me 33,1% të votave.

3 Хитлер е опколен од страсни поддржувачи на оваа фотографија од 1932 година.

Hitleri është i rrethuar nga perkrahes të zjarrtë, në këtë fotografi të vitit 1932.

4 Нацистите сѐ уште имаат многу противници во 1932. Ова е анти-НСДАП протест.

Nazistët ende kanë shumë kundërshtarë në vitin 1932. Kjo është protestë kundër NSDAP-it.

5 Njerëz të papunë presin në radhë para zyrës për punësim në Hanover. Fjalët në rrethojë thonë: “Voto për Hitlerin”.

Невработени луѓе чекаат на ред пред канцеларијата за вработување во Хановер. Зборовите на оградата велат: „Гласај за Хитлер”.

1 Додека Ото прави подготовки за емигрирање, Ана и Марго престојуваат со нивната мајка во домот на бабата Холаднер во Ахен (Германија).

Derisa Ото бèn пèрпèкје пèр емигрир, Ана dhe Марго қèдрoјнè ме гјышен e tyre, нè сhtèпìнè e гјышes Holadner нè Аhen (Gjermani).

„...СВЕТОТ ОКОЛУ МЕНЕ СЕ СРУШИ...”

Ото Франк
 „...светот околу мене се струши...
 Морав да се соочам со последиците
 и, иако ова длабоко ме повреди,
 сфатив дека Германија не е светот
 и заминав засекогаш”.

На 30 јануари 1933 година Хитлер станува канцелар на Германија. Новите владетели наскоро ќе ги искажат вистинските намери. Воведени се првите антиеврејски закони, а прогонот на Евреите во Германија почнува ревносно.

Ото Франк смета дека е време да ја напуштат Германија. Се обидува да најде работа во Холандија, каде што има деловни контакти. Успева во потрагата, и фамилијата Франк емигрира во Амстердам.

2 Адолф Хитлер станува канцелар на 30 јануари, 1933 година.

Adolf Hitler bëhet kancelar, ме 30 јанар 1933.

3 Нацистичкото насилство против Евреите се известува на големо во меѓународните медиуми, но нацистите тврдат дека ова е еврејска пропаганда. На 1 април 1933 почнуваат да ги бојкотираат еврејските адвокати, доктори, продавници и стоковни куќи.

Dhuna naziste kundër hebrenjve informohet me të madhe në mediet ndërkombëtare, por nazistët pohojnë se, kjo është propagandë hebraike. Мè 1 prill 1933 fillojnè t'i bojkotojnè avokatët, mjekët, shitoret dhe shtëpitë e mallrave hebraike.

4 Ана, Едит и Марго Франк, 10 март 1933. Стоковната куќа „Тич“ во Франкфурт (Германија) има автомат за сликање и за мерење тежина каде што можеле да се мерат и да се сликаат за пасош.

Ana, Edith dhe Margo Frank, 10 mars 1933. Shtëpia e mallrave "Tic" në Frankfurt (Gjermani) ka automat për fotografim dhe matje të peshës, ku kanë mundur të peshohen dhe të fotografohen për pasaportë.

“... бота ррèтн меје u ррèнуа ...”

Ото Франк
 “... бота ррèтн меје u ррèнуа ... Патјетèр
 u деш тè ballafaqhem me pasojat,
 edhe pse kjo më goditi thellë, kuptova se
 Gjermania nuk është бота, dhe u largova
 përgjithmonë”.

Мè 30 јанар 1933, Hitleri bëhet kancelar i Gjermanisë. Sundimtarët e rinj, сè shpejti do t'i shprehin synimet e vërteta. U sollën ligjet e para antihebraike, ndërsa përndjekja e hebrenjve në Gjermani, fillon në mënyrë sistematike.

Ото Франк мeндон се, është koha ta lëshojnè Gjermaninë. Përpiqet të gjejë punë në Holandë, ku ka kontakte afariste. Arrin sukses gjatë kërkimit, dhe familja Frank emigron në Amsterdam.

1 НСДАП факел маршира низ Берлин, 1933.

Flakadani i NSDAP-it marshon nëpër Berlin, 1933.

Диктатура

НСДАП не ги тероризира само Евреите, туку и политичките неистомисленици. Комунистите и социјалдемократите особено се прогнувани и праќани во концентрациони логори. Одредени видови на уметност, литература и музика се забранета, а книги се спалувани на сред улици. Многу писатели, уметници и научници бегаат во странство. Демократијата е забранета. Еврејските државни службеници и учители се отпуштени од работа.

2 На 23 март, 1933, парламентот гласа да му дозволи на Хитлер да владее без демократски консензус. Само социјалдемократите, ание што не биле уапсени или пребезнати, гласале против. Комунистичката партија веќе била протерана.

Мѐ 23 март 1933, парламентот гласа да му дозволи на Хитлер да владее без демократски консензус. Само социјалдемократите, ание што не биле уапсени или пребезнати, гласале против. Комунистичката партија веќе била протерана.

Диктатура

NSDAP-i nuk i terrorizon vetëm hebrejntë, por edhe kundërshtarët politikë. Posaçërisht, janë përndjekur komunistët dhe socialdemokratët, dhe janë dërguar në kampe të përqendrimit. Lloje të caktuara të artit, literaturës dhe muzikës janë ndaluar, ndërsa librat janë djegur në mes të rrugës. Shumë shkrimtarë, artistë dhe shkencëtarë ikin jashtë vendit. Demokracia është ndaluar. Nëpunësit shtetërorë dhe mësuesit hebrej janë larguar nga puna.

3 Јавно спалување книги во мај 1933. Авторите, од кои многумина Евреи, се означени како „негермански“.

Джега публике и librave, në мај të vitit 1933. Autorët, prej të cilëve shumica hebrej, janë cilësuar „jojermanë“.

4 „Фирере, ние сме со тебе! Сите викаат Да!“ Кон средината на 1933, сите политички партии се забранети. Единствено легална е НСДАП.

„Фирер, не јемиме ти! Тë gjithë brohorisin, По!“ Nga mesi i vitit 1933, të gjitha partitë politike janë të ndaluara. Legale është vetëm NSDAP-i.

Arrestimi i kundërshtarëve politikë, mars 1933.

Ана во школо, 1935.

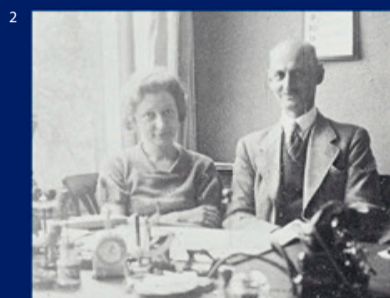
Ана në shkollë, 1935.

„Холандија“

Ана Франк

„Затоа што сме Евреи, татко ми емигрираше во Холандија во 1933, каде што стана извршен директор на холандската компанија „Опекта“, која произведува продукти потребни за производство на цем“.

Ото Франк почнува да го развива бизнисот, продавајќи „Опекта“, додаток за згуснување на цемот. Фамилијата Франк се вселува во кука на плоштадот Мерведеплајн, дел од новоизградениот станбен дел во Амстердам. Сè повеќе бегалци од Германија се доселуваат во ова маало. Ана и Марго одат во локалното училиште и брзо учат холандски.

Ото Франк и неговата секретарка Мип Гис, која почнува да работи за него во 1933.

Ото Франк dhe sekretarja e tij, Miep Gis, e cila fillon të punojë për të, në vitin 1933.

Ана и другарките Ева Голдберг (лево) и Сан Ледерман (во средина) на Мерведеплајн (Амстердам), 1936.

Ана dhe shoqet Eva Goldberg (majtas) dhe San Lederman (në mes) në Mervepleijn (Amsterdam), 1936.

Марго и Ана со другарките Елен Вајнберг (втора од лево) и Габриела Кан (десно). Фотографијата е направена во домот на фамилијата Кан во Амстердам, 1934.

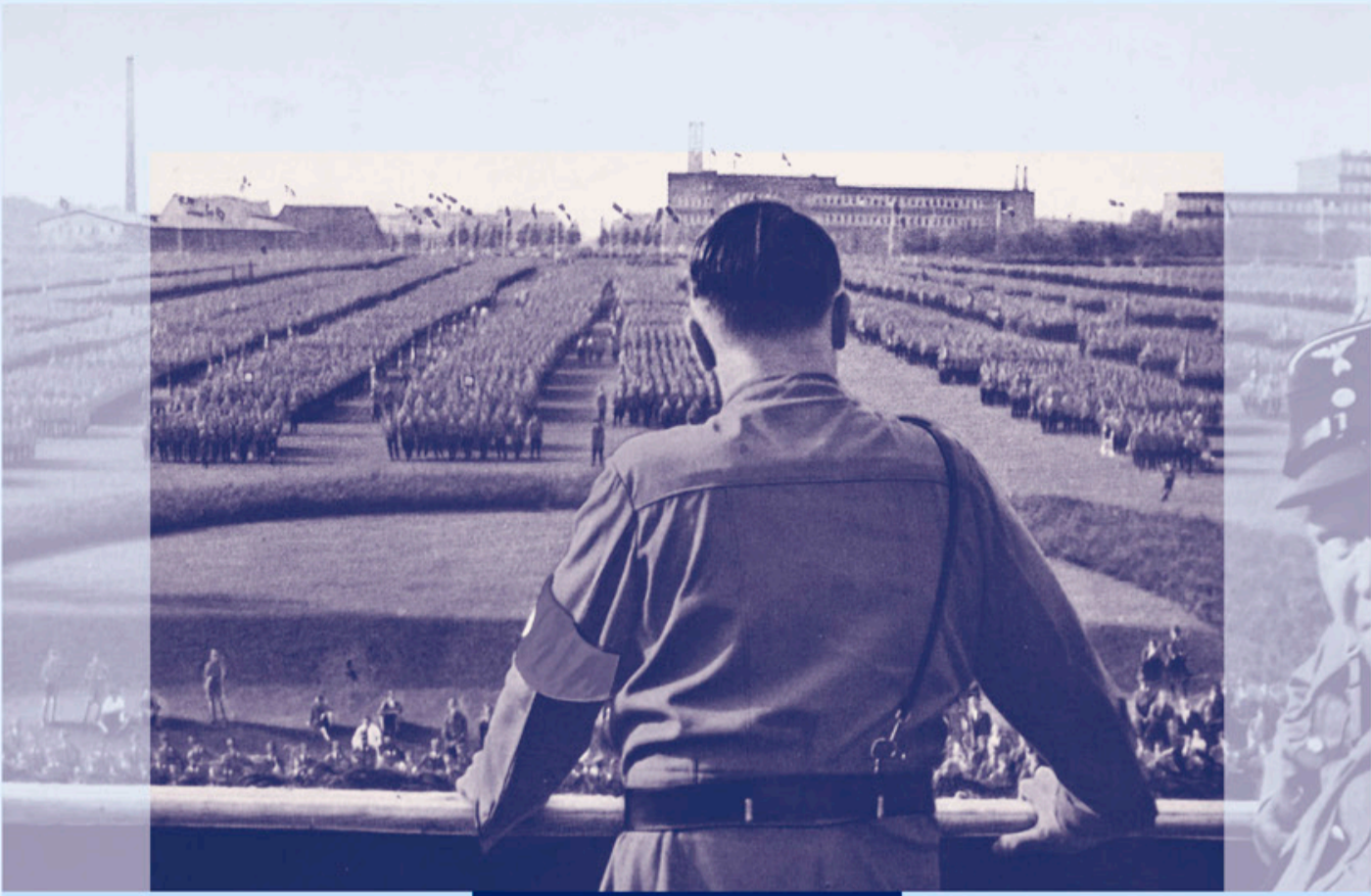
Марго dhe Ана me shoqet Elen Vajnberg (e dyta nga e majta) dhe Gabriela Kan (djathtas). Fotografia është bërë në shtëpinë e familjes Kan në Amsterdam, 1934.

“Në Holandë”

Ана Франк

“Сепсе јами хебрењ, бабаи емигрои në Холандë, në vitin 1933, ку у бë дрејтор екзекутив и компанисë холандезе “Опекта”, е цила продхон продхиме тë невојшhme пëр продхимин е реçелит”.

Ото Франк fillon ta zhvillojë biznesin, duke shitur “Opakta”, shtojcë për dendësimin e reçelit. Familja Frank shpërngulet në një shtëpi, në sheshin Mervepleijn, pjesë e pjesës së posandërtuar në Amsterdam. Gjithnjë e më tepër të ikur nga Gjermania, vendosen në këtë lagje. Ana dhe Margo shkojnë në shkollën lokale dhe shpejt mësojnë holandisht.

1 Строгоорганизиран масовни митинзи што делуваат импресивно.

Tubime masive të organizuara me rreptësi, janë tejet mbresëlënëse.

Нацификација на Германија

Во Германија се вратија „законот и редот“, а економијата оди кон подобро. Нацистите го контролираат воспитувањето и образованието на младите, со цел да ги претворат во „добри нацисти“. Медиумите (радиото, весниците и филмовите) се само одраз на нацистичката идеологија. Постои голем ентузијазам за Хитлер и за неговата партија. Има и понекој противник, но повеќето од нив молчат од страв дека ќе бидат приведени или нападнати. Се воведуваат разноразни антиеврејски мерки. Отпор има многу малку.

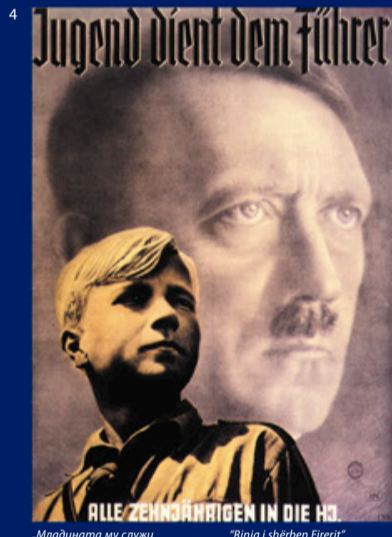
2 На неработените им се дава да работат градежништво на патишта, владини згради и граѓански проекти. Хитлер, исто така, почнува да гради воена индустрија и голема војска. Неработеноста опаѓа драстично.

Тe papunëve u mundësohet të punojnë në ndërtimin e rrugëve, ndërtesave qeveritare dhe projekteve aytetare. Hitleri, gjithashtu, fillon të ndërtojë industri ushtarake dhe ushtri të madhe. Papunësia bie në mënyrë drastike.

3 Млади и стари се полни со ентузијазам за нацистите.

Тe rinj dhe të moshuar, janë të mbushur me entuziazëm për nazistët.

4 „Младината му служи на Фирерот“
„Сите десетгодишни деца во младината на Хитлер“

„Риниа i shërbën Frierit“
„Te gjithë fëmijet dhjetëvjeçarë në rininë e Hitlerit“

Nazifikimi i Gjermanisë

Në Gjermani kthehen „ligji dhe rendi“, ndërsa eконoмија përmirësohet. Nazistët e kontrollojnë edukimin dhe arsimimin e të rinjve, me qëllim që, t'i shndërrojnë në „nazistë të mirë“. Mediat (radioja, gazetat dhe filmat) janë vetëm shprehje e ideologjisë naziste. Ekziston entuziazëm i madh për Hitlerin dhe partinë e tij. Ka edhe ndonjë kundërshtar, por shumica e tyre heshtin nga frika se do të arrestohen ose sulmohen. Vendosen masa të ndryshme kundër hebrenjve. Rezistencë ka shumë pak.

5 Нацистите сакаат целосна контрола врз одгледувањето на младите. Активностите на момчињата се насочени кон војската, додека девојчињата се подготвуваат за нивните улоги како домаќинки и мајки.

Nazistët dëshirojnë kontroll të plotë ndaj ngritjes së fëmijëve. Aktivitetet e djemve janë të drejtuar nga ushtria, ndërsa vajzat përgatiten për rolet e tyre, si amvise dhe nëna.

Ана со другарките во песок, 1937. Хана е лево, Сан десно.

Ана ме shoqet në arkën me rërë, 1937. Hana është në të majtë, San në të djathtë.

„Еве ги Ана, Хана и Сан“

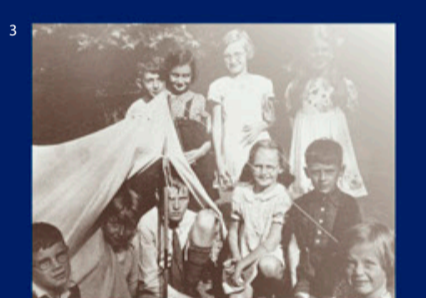
Ана Франк
 „Ханели и Сан ми беа најдобри другарки.
 Кога ќе нè видеа, луѓето велеа: „Еве ги
 Ана, Хана и Сан“.

Хана Гослар и Сан Ледерман се Еврејки, и двете по потекло од Берлин. Расте бројот на бегалци, и сè повеќе луѓе што бегаат од Германија се населуваат во маалото на Ана. Околу половина од децата во одделението на Ана се Евреи.

“Ja po vijnë Ana, Hana dhe San”

Ана Франк
 “Haneli dhe San ishin shoqet e mia më
 të mira. Kur na shihnin njerëzit, thoshin:
 “Ja po vijnë Ana, Hana dhe San”.

Hana Goslar dhe San Lederman janë hebreje, dhe të dyja me prejardhje nga Berlini. Rritet numri i të ikurve, dhe gjithnjë e më tepër njerëz që ikin nga Gjermania, vendosen në mëhallën e Anës. Rreth gjysma e fëmijëve në klasën e Anës janë hebrej.

Ана на летен камп за градските деца во Ларен, во близина на Амстердам во 1937.

Ана në kampin veror të fëmijëve të ајтетит në Ларен, në afërsi të Амстердамит, në vitin 1937.

Има многу деца Евреи во одделението на Ана, повеќето од нив од Германија.

Ка shumë fëmijë hebrej në klasën e Anës, shumica e tyre nga Gjermania.

1 *Нацистите веруваат дека луѓето се делат на „раси“ и дека нивната „ариевска раса“ е супериорна. На сликата се испитуваат расните обележја на детето.*

Расни закони

Во 1935 се воведуваат расни закони. Само Германците со таканаречената „германска крв“ може да бидат целосни граѓани отсега па натаму. Сите други имаат помалку права. Идеалот на Хитлер е „расно чист“ германски народ. Според него, германската „ариевска раса“ е супериорна во однос на сите други. Нацистите ги сметаат Евреите не само за инфериорни, туку и за опасни. Ја негуваат илузијата дека „Евреите“ се вклучени во светски заговор да ја уништат таканаречената „ариевска раса“. Евреите се соочуваат со зголемени рестрикции, сè со една цел: да се одвојат Евреите од нееврејската популација.

Ученици на час по „расни студии“.

Нвкнџит нџ орџ пџр “studime racore”.

Nazistët besojnë se njerëzit ndahen në “raca” dhe se “raca ariane” e tyre është superiore. Në fotografi kontrollohen tiparet racore të fëmijës.

Ligjet racore

Në vitin 1935 miratohen “ligjet racore”. Vetëm gjermanët, me të ashtuquajturin “gjak gjerman” mund të jenë qytetarë të plotë, tash e tutje. Тë gjithë të тjerët kanë më pak të drejта. Ideali i Hitlerit është, popull gjerman “me racë të pastër”. Sipas тij, “raca ariane” gjermane është superiore në raport me gjithë të тjerat. Nazistët i llogarisin hebrejтјт, jo vetëm si inferiorë, por edhe të rrezikshëm. E kultivojnë iluzionin se, “hebrejтјт” janë të përfshirë në komplot botëror, që та zhdukin, të ashtuquajturën “racë ariane”. Hebrejтјт ballafaqohen me restriksione të shtuara, e tëra me qëllim, që të veçohen hebrejтјт nga popullsia johebreje.

Хитлер издава нареба да се убјат луѓето со посебни потреби со цел да се превенира „слабење на расата“. Околу 80000 луѓе со попречености се убиени, меѓу кои и девојчево.

Hitleri lëshon urdher që, të vriten njerëzit me nevoja të posaçme, me qëllim që, të parandalohet “dobësimi i racës”. Rreth 80000 njerëz me pengesa në zhvillim, në mesin e të cilëve edhe kjo vajzë, janë vvarë.

Нацистите, исто така, ги сметаат црнците за „инфериорни“. Има околу 20 000 црнци што живеат во Германија во триесеттите години. Во 1937, 385 црнечки деца тајно се стерилизирани.

Nazistët, gjithashtu, njerëzit me ngjyrë i llogarisin “inferiorë”. Ka rreth 20000 njerëz me ngjyrë, të cilët jetojnë në Gjermani, në vitet e tridhjeta. Në vitin 1937, 385 fëmijë me ngjyrë, janë sterilizuar në mënyrë të fshehtë.

Tridhjetë e nëntë fëmijë romë janë sjellë në klinikën “Shën Jozefsflege” në qytetin gjerman Mullingen, në të ashtuquajturat “studime racore”. Në vitin 1944, fëmijët i pranojnë në Aushfic, ku pjesa më e madhe vriten në dhoma gazi, ndërsa të тjerët detyrohen t’u nënshtrohen eksperimenteve mjekësore. Vetëm katër prej tyre mbijetojnë.

5 *Триесет и девет ромски деца се донесени на клиниката „Св.Јозефсфлеге“ во германскиот град Мулфинген на таканаречени „расни студии“. Во 1944 година децата ги праќаат во Аушвиц, каде што поголемиот дел се убиени во гасни комори, додека друште се принудени на медицински експерименти. Само четири од нив преживуваат.*

1 Ана (втора од лево) во Вонделпарк во Амстердам, зимата 1940/1941. Уметничкото лизгање беше нејзина голема страст. Ова е единствената зачувана фотографија од Ана како лизга.

„Нашите животи не беа спокојни...“

Ана Франк

„Нашите животи не беа спокојни затоа што нашите роднини во Германија патеа од антиеврејските закони на Хитлер. По погромите во 1938, моите двајца вујковци (браќата на мајка ми) избегаа од Германија, наоѓајќи безбедно прибежиште во Северна Америка. Мојата баба дојде да живее со нас. Во тоа време имаше седумдесет и три години“.

Ото и Едит Франк запознаваат други германски бегалци. Се запознаваат со Херман и Аугуста ван Пелс и нивниот син Питер, и Фриц Фефер, со кои подоцна заедно ќе се кријат. Фамилијата Ван Пелс пребегнува од Оснабрук во 1937, а Херман ван Пелс се вработува во фирмата на Ото Франк како партнер. Како и вујковците на Ана, Фриц Фефер заминува од Германија по Кристалната ноќ.

2 Бабата Холандер заминува за Амстердам во март 1939 и се вселува со семејството Франк. Умира во 1942 година.

Гјшја Холандер шкон во Амстердам, во мајс месецот 1939, со фамилијата Франк. Вдес во мајс месецот 1942.

3 Питер ван Пелс (средина) со другари со еврејските извидници во Оснабрук, Германија, 1936.

Питер ван Пелс (во месецот) со другари со еврејските извидници во Оснабрук, Германија, 1936.

4 Фриц Фефер со својата нееврејска сержантка Шарлот Калета. Во Германија бракот помеѓу Евреи и неевреји станува незакон во 1935. Не може да се венчаат ниту во Холандија затоа што таму се почитува германскиот закон.

Фриц Фефер со својата нееврејска сержантка Шарлот Калета. Во Германија бракот помеѓу Евреи и неевреји станува незакон во 1935. Не може да се венчаат ниту во Холандија затоа што таму се почитува германскиот закон.

„Jetët tona ishin të mbushura me shqetësime...“

Ана Франк

„Jetët tona ishin të mbushura me shqetësime, sepse familjarët në Gjermani vuanin nga ligjet kundërhebraike të Hitlerit. Pas pogromit të vitit 1938, dy dajallarët e mi (vëllezërit e nënës sime) u larguan nga Gjermania, duke gjetur strehim të sigurt në Amerikën Veriore. Гјшја име ерди të jetojë me ne. Në atë kohë ishte shtatëdhjetetrevjeçare“.

Ото и Едит Франк нјихен ме të икур të тјерë гјерманë. Нјихен ме Herman dhe Augusta van Pels dhe djalin e tyre Piterin dhe Fric Feferin, me të cilët më vonë fshihen bashkë. Familja Van Pels largohet nga Osnabruck, në vitin 1937, ndërsa Herman van Pels punësohet në ndërmarrjen e Oто Frankut si partner. Ashtu si edhe dajallarët e Anës, Fric Fefer largohet nga Gjermania pas Natës së Kristaltë.

1 Еврејски бегалци качени на „Сент Луис“ во пристаништето во Антверп, Белгија, 17 јуни, 1939.

Refugjatë hebrenj të hipur në anijen "Sent Luis" në limanin në Antwerp, Belgjikë, 17 qershor 1939.

Почнува прогонот на Евреите

Ноќта помеѓу 9 и 10 ноември, 1938 (таканаречената Кристална ноќ), нацистите организираат неколку напади против Евреите. Во оваа една ноќ на насилство, уништени се 177 синагоги, 7500 продавници, а убиени се 236 Евреи. Околку 30000 се уапсени и пратени во концентрациони логори. Дури сега станува очигледен степенот на опасност по нивните животи, и многу Евреи одлучуваат да избегаат од Германија, но сè повеќе земји ги затвораат границите за бегалци.

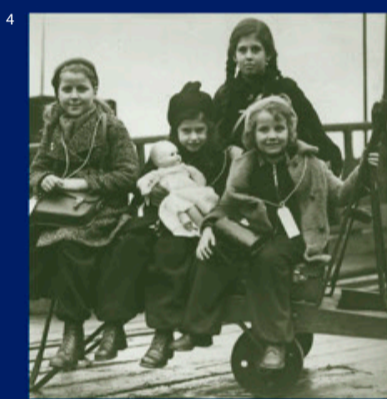
2 Минувачи покрај вандализирана продавница на улицата „Потсдамер“ во Берлин, утрото на 10 ноември, 1938. Терминот Кристална ноќ се однесува на скршеното стакло што е насекаде по улиците.

Kalimtarë pranë shitores së dhunuar në rrugën "Potsdamer" në Berlin, në mëngjesin e 10 nëntorit, 1938. Shprehja "Nata e Kristaltë" ka të bëjë me xhamin e thyer, që është gjithandej nëpër rrugë.

3 Евреи во Олденбург, Германија, уапсени по Кристалната ноќ.

Hebrenj në Oldenburg, Gjermani, të arrestuar pas "Natës së Kristaltë".

4 Еврејски деца бегалци пристигнуваат во Британија, декември 1938. Децата сè уште понекогаш ги примаат во земјата. Повеќето од нив никогаш повеќе нема да си ги видат родителите.

Fëmijë refugjatë hebrenj arrijne në Britani, dhjetor 1938. Fëmijët, ende ndonjëherë i pranojnë në vend. Shumica e tyre asnjëherë më nuk do t'i shohin prindërit.

Fillon përndjekja e hebrenjve

Natën, mes datës 9 dhe 10 nëntor, 1938 (e ashtuquajtura Natë e Kristaltë), nazistët organizojnë disa sulme kundër hebrenjve. Në këtë natë të vetme të dhunës, janë shkatërruar 177 sинагога, 7500 shitore, ndërsa janë vrarë 236 hebrenj. Rreth 30000 janë arrestuar dhe janë dërguar në kampe të përqendrimit. Pikërisht tani, bëhet e dukshme shkalla e rrezikut për jetët e tyre dhe shumë hebrenj vendosin të ikin nga Gjermania, por gjithnjë e më tepër vende, i mbyllin kufijtë për refugjatët.

5 Франкфуртска синагога во пламен за време на Кристалната ноќ, 9-10 ноември, 1938.

Sinagoga e Frankfurtit në flakë, gjatë kohës së "Natës së Kristaltë", 9-10 nëntor 1938.

1 *Втората светска војна почнува во септември, 1939 година.*

Lufta e Dytë Botërore fillon në shtator të vitit 1939.

Војна!

На 1 септември 1939, германската армија ја окупира Полска. Војската расчистува огромни делови за да направи пат за населувањето на германските колонизатори. Многу видни Полјаци се убиени. Низ Западна Европа не се шират речиси никакви вести за злосторствата што се извршуваат во Полска.

Во мај 1940, Холандија, Белгија и Франција, исто така, се окупирани од германската војска. Нацистите, за разлика од Полјаците, ги гледаат нееврејските народи во овие земји како припадници на истата „раса“ и не прават такви злосторства како во Полска.

Пописот на Евреите почнува првата година од окупацијата на Холандија.

2 *Зад фронтот во Полска, кампањата на терор против Евреите почнува веднаш. Евреите јавно се понижувани и тепани по улиците. Окупаторските сили извршуваат погроми во кои умираат илјадници Евреи.*

Prapa frontit në Poloni, fushata e terrorit kundër hebrejve fillon menjëherë. Hebrejtë, publikisht nënçmohen dhe rihen nëpër rrugë. Forcat okupuese kryejnë pogrome, në të cilat vdesin mijëra hebrej.

3 *Пристигнување на германската војска во Амстердам, близу фирмата на Ото Франк, 16 мај, 1940.*

Arritja e ushtrisë gjermane në Amsterdam, afër ndërmanjes së Oto Frankut, 16 maj 1940.

4 *На почетокот, Нацистите се обидуваат да ги приклонат Холанѓаните кон нивните идеи, но безуспешно. Само мал дел од населението соработува со окупаторите.*

Në fillim, nazistët përpiqen t'i përvetësojnë holandezët me idetë të tyre, por pa sukses. Vetëm një pjesë e vogël e popullsisë bashkëpunon me okupatorët.

Luftë!

Мë 1 shtator 1939, ushtria gjermane, e okupon Poloninë. Ushtria pastron pjesë të mëdha, që të hapë rrugë për vendosjen e kolonizuesve gjermanë. Shumë polakë me famë janë vvarë. Nëpër Evropën Perëndimore nuk përhapet, thujse asnjë lajm për krimet, që kryhen në Poloni.

Në maj 1940, Holanda, Belgjika dhe Franca, gjithashtu, janë okupuar nga ushtria gjermane. Nazistët, për dallim prej polakëve, i shohin popujt johebrej në këto vende, si pjesëtarë të "racës" së njëjtë dhe nuk bëjnë krime të tilla si në Poloni.

Regjistrimi i hebrejve fillon në vitin e parë të okupimit të Holandës.

5 *Varшава, 14 септември, 1939. Полски деца возмирено гледаат кон небото додека германски авион го напаѓа градот.*

Varshavë, 14 shtator 1939. Fëmijë polakë të shqetësuar shikojnë drejt qiellit, përderisa aeroplani gjerman e sulmon aytetin.

1 Фамилијата Франк на плоштадот Мерведелпјан во Амстердам.

Familja Frank në sheshin Merveleplajn, në Amsterdam.

„...почнаа проблемите за Евреите“.

Ана Франк

„По мај 1940 убави моменти имаше сè помалку и сè поретко: прво, имаше војна, па капитулација и доаѓањето на Германците, кога впрочем почнаа и проблемите за Евреите“.

Втората светска војна избива неколку месеци по десеттиот роденден на Ана. Ото и Едит се надеваат дека Холандија нема да влезе во војната, но на 10 мај, 1940 германската војска врши инвазија. Нацистите брзо го започнуваат процесот на идентификување на Евреите. Една година подоцна, окупаторите ги знаат имињата и адресите на најголемиот дел од Евреите во Холандија.

2 Ана (трета од десно), татко ѝ (трет од лево) и други гости на свадбата на Јан Гис и Мип Сантраушиц во Амстердам на 16 јули, 1941.

Ана (е трета nga e djathta), babai i saj (i трети nga e majta) dhe mysafirë të тjerë në dasmën e Јан Гисит dhe Мип Сантраушицит, në Амстердам, më 16 korrik 1941.

3 Школска фотографија од 1940 од Ана, нејзината учителка и две соученички. Од лево кон десно: Марта ван ден Берг, учителката Маргарета Гордон, Ана и Рела Саломон.

Фотografiа shkollore e vitit 1940 e Anës, mësueses së saj dhe dy bashkënxënësive. Nga e majta në të djathtë: Marta van den Berg, mësuesja Margareta Gordon, Ana dhe Rela Salomon.

4 Холандски нацисти маршираат низ Еврејското маало во Амстердам. Честопати провоцираат насилство врз Евреите.

Nazistët holandeze marshojnë nëpër lagjen hebraike në Амстердам. Shpeshherë provokojnë dhunë me hebrejтë.

“... fillojnë problemet për hebrejтë”.

Ана Франк

“Pas majit të vitit 1940, momente të bukura kishte gjithnjë e më rrallë: së pari kishte luftë, pastaj kapitullimi dhe ardhja e gjermanëve, kur faktikisht filluan edhe problemet për hebrejтë”.

Lufta e Dytë Botërore shpërthen, disa muaj pas ditëlindjes së dhjetë të Anës. Ото dhe Едит shpresojnë se Holanda nuk do të hyjë në luftë, por më 10 maj 1940, ushtria gjermane kryen invadim. Nazistët shpejt e fillojnë procesin e identifikimit të hebrejтve. Një vit më vonë, окупаторët i dijnë emrat dhe adresat e pjesës më të madhe të hebrejтve në Hollandë.

1 Во Германија и во повеќето окупирани територии Евреите се принудени да носат жолта ѕвезда.

Изолација

Имињата и адресите на Евреите се познати, и нивната изолација може да започне. Нацистите воведуваат сè поголема листа на антиеврејски мерки, поради која многу неевреи повеќе не се осмелуваат да се дружат со Евреи, и обратно.

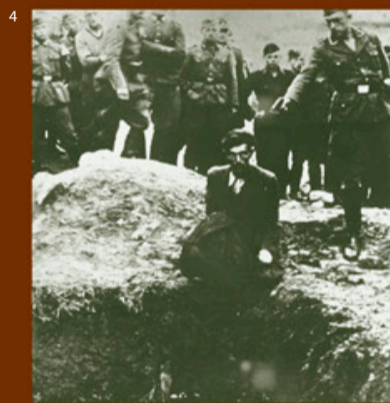
2 Приот поголем конфликт помеѓу окупаторските сили и холандскиот народ се случува во февруари 1941, откако 427 еврејски мажи се собрани и депортирани во концентрациониот камп Маутхаузен. Жителите на Амстердам и на предградијата штрајкуваат во протест против прогонот на Евреите, но штрајкот насилно е прекинат по два дена.

Конфликтот е паре, меѓутоа, мес forcave okupuese dhe popullit holandez ndodh, në shkurt të vitit 1941, pasi që janë mbledhur 427 burra hebrenj dhe janë dëbuar në kampin e përqendërimit Mauthausen. Banorët e Amsterdemit dhe vendeve përreth organizojnë grevë kundër përdjekjes së hebrenjve, por greva ndërpritet dhunshëm pas dy ditëve.

3 По наредба на окупаторите се поставуваат знаци со пораката „Забрането за Евреи“ или „Тука не се добредојдени Евреи“.

Sipas urdhrët të okupatorit vendosen shenja, me mesazhin "E ndaluar për hebrenjtë" ose "Këtu nuk janë të mirëseardhur hebrenjtë".

4 Во Источна Европа, специјалната единица Ајнзацгрупен има за задача да убие што е можно повеќе Евреи, „Цигани“ и партизани. За само една година, убиеци се околу еден милион мажи, жени и деца.

Në Evropën Lindore, njësiа speciale "Ainzacrupen" ka për detyrë të vrasë sa më shumë hebrenj, "jevoj" dhe partizanë. Për vetëm një vit, janë vrarë rreth një milionë burra, gra dhe fëmijë.

Не Германија и во повеќето окупирани територии, Евреите се принудени да носат жолта ѕвезда.

Izolimi

Emrat dhe adresat e hebrenjve janë të njohura, edhe izolimi i tyre mund të fillojë. Nazistët zbatojnë listë gjithnjë e më të madhe të masave kundërhebraike, për çka shumë johebrej më, nuk guxojnë të shoqërohen me hebrenj dhe anasjelltas.

5 Од 3 мај, 1942, во Холандија сите еврејски деца над шест години мора да носат жолта ѕвезда.

Нга 3 мај и vitit 1942, në Holandë, të gjithë fëmijët hebrenj, mbi gjashtë vjet, duhet të mbajnë yll të verdhë.

Ана во училиштето Монтесори во Амстердам, 1941.

Ана në shkollën Montesori, në Amsterdam, 1941.

„...серија антиеврејски декрети...”

Ана Франк

„Нашата слобода беше сериозно ограничена од серија антиеврејски декрети: Евреите беа принудени да носат жолта ѕвезда; Евреите беа принудени да ги предадат своите велосипеди; на Евреите им беше забрането да ги користат трамваите; на Евреите им беше забрането да се возат во автомобили, вклучително и во своите; Евреите мораа да купуваат единствено помеѓу 3 и 5 часот попладне; Евреите беа принудени единствено да користат берберици и фризерници поседувани од Евреи; на Евреите им беше забрането да излегуваат надвор помеѓу 8 вечер и 6 наутро“.

Еврејските деца сега мора да одат во посебни училишта за Евреи, што во случајот на Ана и Марго е Еврејскиот Лицеум. Со оглед на тоа што Евреите повеќе не смеат да имаат свои бизниси, Ото Франк го назначува Јоханес Клајнман за директор на фирмата, иако Ото и понатаму е активен во сенка. Компанијата добива и ново име, „Гис & Ко“, според Јан Гис, мажот на Мип Гис.

Таен план

Зад сите антиеврејски мерки се крие тајниот план на Хитлер: да се убијат сите 11 милиони Евреи во Европа. Одлуката е детално разработена од страна на високорангирани нацистички претставници на строгодоверлив состанок во вила во Берлин во јануари 1942: таканаречената „Ванзејска конференција“. Евреите не смеат да насетат ништо. Им се кажува дека ги праќаат на „работнички кампови“. Во суштина, ги транспортираат во специјално дизајнирани кампови за истребување, од кои најголем дел се во Полска и се направени за брзо и „ефикасно“ убивање и кремирање на што е можно повеќе луѓе. Масовните депортации во овие кампови почнуваат летото во 1942 година. Поголемиот дел од депортираните Евреи се убиеви веднаш по пристигнувањето. Другите се принудени на исцрпувачка работа додека не умрат од истоштеност.

Плани i fshehtë

Pas të gjitha masave antihebraike, fshihet plani i fshehtë i Hitlerit: të vriten të gjithë 11 milionë hebrenjtë në Evropë. Vendimi është përpunuar në detaje nga ana e përfaqësuesve nazistë, me pozicione të larta në mbledhjen e besueshmërisë së lartë, në një vilë në Berlin, në janar 1942: e ashtuquajtura “Konferenca e Vansanit”. Hebrenjtë nuk duhet të parandënojnë asgjë. U thuhet se i dërgojnë në “kampe pune”. Në esencë, i transportojnë në kampe të dizajnuara, posaçërisht për zhdukje, prej të cilëve, pjesa më e madhe janë në Poloni dhe janë bërë për vrasje të shpejtë dhe “efikase” dhe dërgim në kremator të sa më shumë njerëzve. Dëbimet në masë, në këto kampe fillojnë, në verë të vitit 1942. Pjesa më e madhe e hebrenjve të dëbuar janë vrasur, menjëherë pas arritjes. Të tjerët janë detyruar në punë shteruese, derisa të vdesin nga raskapitja.

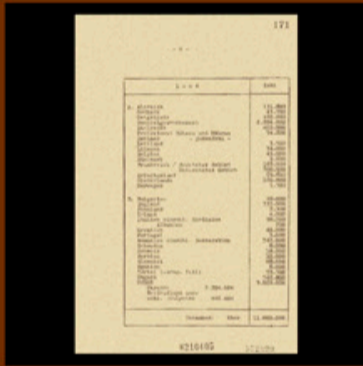
“... seri dekretesh antihebraike ...”

Ана Франк

“Liria jonë ishte seriozisht e kufizuar, nga një seri dekretesh antihebraike: hebrenjtë ishin të detyruar të mbajnë yll të verdhë; hebrenjtë ishin të detyruar t’i dorëzojnë biçikletat e tyre; hebrenjtë e kishin të ndaluar t’i shfrytëzojnë tramvajet; hebrenjtë e kishin të ndaluar të udhëtojnë me automobila, përfshirë edhe me automobilat e tyre; hebrenjtë ishin të obliguar të blejnë vetëm mes orës 3 dhe 5 pasdite; hebrenjtë ishin të obliguar të shfrytëzojnë berberë dhe sallone për rregullimin e flokëve, që ishin pronë e hebrenjve; hebrenjtë e kishin të ndaluar të dalin jashtë, mes orës 8 të mbrëmjes dhe orës 6 të mëngjesit“.

Fëmijët hebrenj tani duhej të shkojnë në shkolla të posaçme për hebrenj, që në rastin e Anës dhe Margos është Liceu Hebraik. Duke e pasur parasysh atë, që hebrenjtë më, nuk guxojnë të kenë biznese të tyre, Oто Frank e emëron Јоханес Клајнман si drejtor të ndërmarrjes, edhe pse Ото edhe më tej është aktiv nën hije. Kompania merr edhe emër të ri: “Gis&Co”, sipas Јан Gisit, burrit të Mip Gisit.

2

Бројот на Евреи во Европа се пресметува на Ванзејската конференција.

Numri i hebrenjve në Evropë llogaritet në Konferencën e Vansjeit.

1 Дневникот на Ана

„Се надевам дека ќе можам сè да ти доверам тебе...“

Ана Франк

„Се надевам дека ќе можам сè да ти доверам тебе, затоа што никогаш никому не сум се доверила, и се надевам дека ќе бидеш извор на утеха и поддршка.“

Ана ги пишува овие зборови на првата страница од дневникот што го добива за нејзиниот тринаесетти роденден на 12 јуни, 1942. Дневникот го пишува во форма на писма до замислената пријателка Кити за училиште, другарите и нејзиниот живот до тој момент. Не може да предвиди дека три недели подоцна нејзиниот живот ќе се смени целосно.

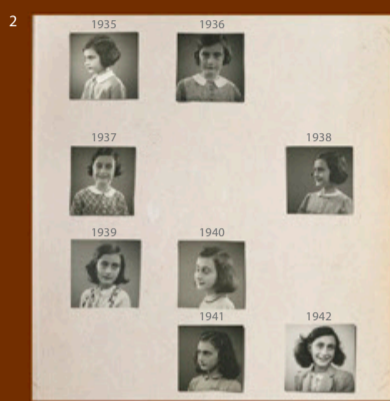
Дитари i Anés

“Shpresoj se do të mund të t’i besoj të gjitha ty...”

Ана Франк

“Shpresoj se do të mund të t’i besoj të gjitha ty, sepse asnjëherë askujt nuk i jam rrëfyer dhe shpresoj se do të jesh burimin e ngushëllimit dhe mbështetjes“.

Ана i shkruan këto fjalë në faqen e parë të дитарит, që e fiton për дитëлинджен e сaј të tremбëдђетë, më 12 qershor 1942. Дитарин e shkruan në formë të letrës drejtuar shoqes имaђинаре Кити пëр shkollën, shokët dhe jetën e сaј, deri në atë момент. Nuk mund të parashihet se, tre javë më vonë, jeta e сaј do të ndryshohet tërësisht.

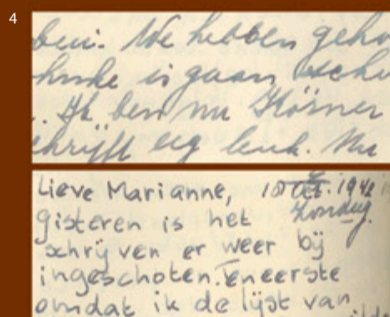
Ана Франк 1935 – 1942

Ана Франк 1935-1942

Дневникот на Ана. На некои од страните става свои фотографии од пасош и ги коментира.

Дитарит i Anés. Në disa prej faqeve, vendos fotografi të saja të pasaportës dhe i komenton.

Ана користи два вида ракопис во дневникот. Понекогаш пишува печатно, а понекогаш ракописно.

Ана shfrytëzon dy lloje dorëshkrimesh në дитар. Ndonjëherë shkruan me shkronja të shtypit, e ndonjëherë me dorëshkrim.

Margo Frank во Еврејската гимназија, декември 1941.

Margo Frank në Gjmnazin Hebraik, dhjetor 1941.

„Бев во шок. Повик...“

Ана Франк

„Во три часот...засвони ѕвончето.

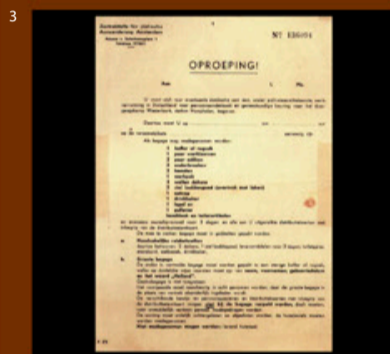
Јас не го слушнав затоа што бев на балконот, мрзливо читајќи на сонцето. Малку подоцна, Марго се појави на вратата од кујната и изгледаше вознемирено. „Тато го повикаа од СС“, прошепоти... Јас бев во шок. Повик: сите знаат што значи тоа. Низ мојата глава поминаа слики од концентрациони кампови и од осамени ќелии“.

Три недели по роденденот на Ана, на 5 јули 1942, стасува повик за Марго, во кој се бара таа да се појави пред надлежните органи. Треба да биде испратена во „работнички камп“ во Германија. Повикот не ги изненадува родителите на Ана: од почетокот на 1942, Ото Франк се подготвува за криење во Тајниот анекс, дел од неговите канцеларии на Принсенграхт. Само неговите најлојални вработени знаат за овој план. Донесуваат одлука веднаш да почнат да се кријат.

Фотографија од пасош од Ана, мај 1942. Најверојатно последната фотографија од неа.

Фотографија е паспоретска на Ана, мај 1942. Ме сигурно фотографија е fundit e saj.

Известување за повик, со листа на предмети што повиканите треба да ги земат со себе.

Informim për thirrje, me listë të gjërave, që të thirrurit duhet t'i marrin me vete.

Фамилијата Франк одлучува уште следниот ден да се скрие. Мип Гис и други помошници доаѓаат истата вечер да донесат што е можно повеќе работи во местото за криење.

Familja Frank vendos, që në ditën e nesërme të fshihet. Mip Gips dhe ndihmësit e tjerë vijjnë në natën njëjtë, të sjellin sa më shumë gjëra në vendin e fshehjes.

“Иша е shokuar. Thirrje...”

Ана Франк

“Нë орën тре... ра зилја. Унë нук е дëгјова сепсе иша нë баллон, duke lexuar bezdisshëm нë diell. Pak më vonë, u shfaq Margo нë дерën е kuzhinës dhe dukeje i shqetësuar. “Babanë е канë thirrur nga SS-ja”, pëshpëriti... Унë иша е shokuar. Thirrje: të gjithë е dijnë çka domethënë kjo. Nëpër kokën time kaluan fotografi nga kampet е përqendrimit dhe nga qelitë е vetmuara“.

Тре јавë пас дитëлиндјес сë Анас, мë 5 korrik 1942, arrin thirrja për Margon, në të cilën kërkohet që, ajo të shfaqet para organeve kompetente. Duhet të dërgohet në “kampin е punëtorëve” në Gjermani. Thirrja nuk i befason prindërit е Анас: nga fillimi i vitit 1942, Oто Frank përgatitet për fshehje në “Aneksin е Fshehtë”, pjesë е zyrave të tij në Prinsengraht. Vetëm të punësuarit е tij më lojalë, dijnë për këtë plan. Sjellin vendim, që menjëherë të fillojnë të fshihen.

Зградата на Принсенграхт. Местото за криење, Тајниот анекс е на задната страна.

Ндјертеса е Принсенграхт. Вendi për fshehje, aneksi i fshehtë është në anën e prapme.

„...идеално место за криење...”

Ана Франк

„Анексот е идеално место за криење.

Можеби е влажно и накривено, но верувам дека нема поудобно место за криење никаде во Амстердам. Ниту во цела Холандија“.

Местото за криење е празен дел од канцелариите на Ото Франк. Подоцна им се придружува и фамилијата Ван Пелс и Фриц Фефер. Следните две години, овие осум луѓе остануваат во Тајниот анекс, отсечени од надворешниот свет. Тоа е време на страв и тензија, но и на расправи или убиствена здодевност.

Четворица вработени во фирмата на Ото ги снабдуваат овие осум луѓе со храна, облека и со книги.

Жителите на Тајниот анекс
Banorët e Aneksit të Fshehtë

Ото Франк
Oto Frank

Едит Франк
Edith Frank

Марго Франк
Margot Frank

Ана Франк
Anne Frank

Херман ван Пелс
Hermann van Pels

Аугуста ван Пелс
Augusta van Pels

Петер ван Пелс
Peter van Pels

Фриц Фефер
Fritz Fefer

Помошниците
Ndihmësit

Мип Гис
Miep Gies

Виктор Куглер
Victor Kugler

Јоханес Клајнман
Johannes Kleiman

Беп Вoскујл
Bep Voskuijl

„...vend ideal për t’u fshehur...”

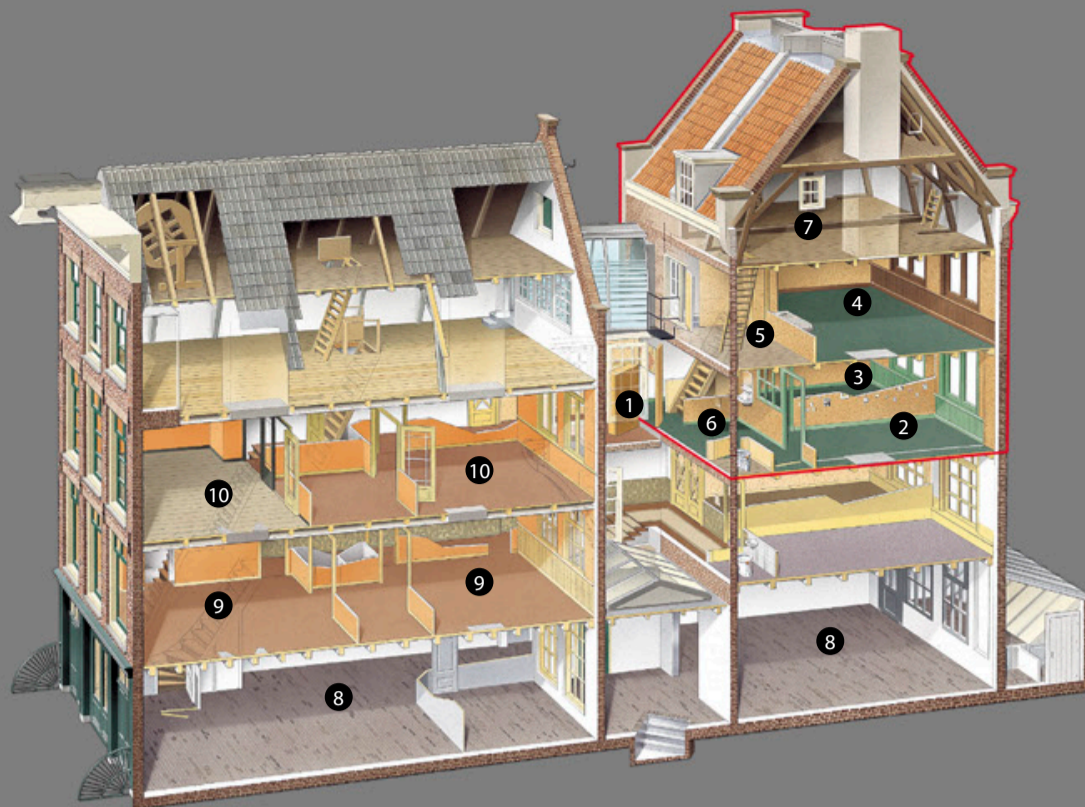
Ана Франк

„Анекси është vend ideal për t’u

fshehur. Ndoshta është i lagësht dhe i shtrembëruar, por besoj se nuk ka vend më të përshtatshëm për t’u fshehur diku në Amsterdam. As në tërë Holandën“

Vendi për t’u fshehur është pjesë e zbratur e zyrave të Oto Frankut. Мë vonë u bashkëngjitet edhe familja e Van Pelsit dhe Fric Feferit. Në dy vitet e ardhshme, këta tetë njerëz mbeten në Aneksin e Fshehtë, të shkëputur nga bota e jashtme. Kjo është koha e frikës dhe tensionit, por edhe e diskutimeve ose mërzisë që të mbyt.

Katër të punësuar në ndërmarrjen e Otos i furnizojnë këta njerëz me ushqim, veshje dhe me libra.

Зградата на Принсенграхт 263 во 2000. Местата за криење, кое се наоѓа во задниот дел, е означено со црвено.

Ндѐртеса нѐ Prinsengraht 263 нѐ витин 2000. Вѐнди пѐр фсхење, и цли гјѐндѐт нѐ пјѐсѐн е пасме, ѐсхтѐ шѐнуар ме нгјјрѐ тѐ куѐе.

„...ме вади од
памет помислата
дека ќе нѐ најдат и
ќе нѐ стрелаат...“

Ана Франк

„Тоа што не смеам да излегувам надвор
ме вознемирува до немајкаде и страв ми
е дека ќе нѐ најдат и ќе нѐ стрелаат“.

Преку ден, додека луѓето се на работа во зградата, станарите мора да бидат многу тивки. Вработените во складот не знаат за нив. Со оглед на тоа што одводната цевка од тоалетот поминува покрај складот, не смее да се користи често. Сите прозорци се покриени со ќебиња за соседите да не видат што се случува внатре, а влезната врата се наоѓа зад подвижен ормар со книги. За време на овие долги, тивки часови, Ана си ги чита учебниците, игра игри со другите и пишува во дневникот.

Тајниот анекс

- 1 Палица за книги
- 2 Собата на Ана и Фриц Фефер
- 3 Собата на Ото, Едит и Марго
- 4 Собата на Херман и Аугуста ван Пелс, која е истовремено и трпезарија
- 5 Собата на Питер ван Пелс
- 6 Купатило и тоалет
- 7 Таван

Деловен простор

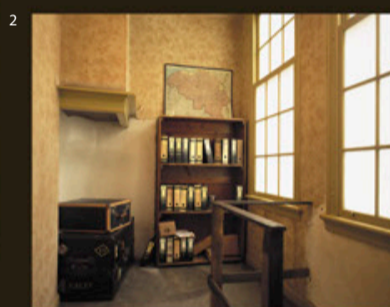
- 8 Складиште
- 9 Канцеларијата на помошниците
- 10 Остава

Анекси и фсхеhtë

- 1 Рафт пѐр либра
- 2 Дхома е Анѐс дхе Фриц Феферит
- 3 Дхома е Отос, Едитит дхе Маргос
- 4 Дхома е Херманит дхе Аугуста ван Пелсит, е цли нјѐкохѐсисхт ѐсхтѐ едхе трапезари
- 5 Дхома е Питер ван Пелсит
- 6 Банја дхе туалѐти
- 7 Тавани

Нарѐсирѐ афаристе

- 8 Депо
- 9 Зѐра ку пунојне ндихмѐсит
- 10 Депо е зѐрѐс

Подвижен ормар со крие влезот во Тајниот анекс.

Ормани и лѐвизшѐм е фсхећ њѐрѐн нѐ Анексин е Фсхећтѐ.

Собата на Ана и Фриц Фефер. Ана ги има украсено ѕидовите со фотографии. Пред неколку години, собата била преуредена да изгледа како што изгледала додека се криеле, заради снимање филм.

Дхома е Анѐс дхе Фриц Феферит. Ана и ка збукуритар мурѐт ме фотографии. Пара диса витеве, дхома ка гѐнѐ е иррегуллиуар тѐ дукет си; ѐсхтѐ дукур, пѐрѐрѐсѐ јанѐ фсхећур, пѐр шхак тѐ инцизѐмит тѐ филмит.

„...kam frikѐ se
vendi ku fshihemi
do тѐ zbulohet
dhe do тѐ na
pushkatojnѐ“.

Ана Франк

„Аѐо гѐ нук гухој тѐ дал јасхтѐ мѐ шхѐтѐсон
памасѐ, дхе кам фрикѐ се до тѐ на гјѐјнѐ
дхе до тѐ на pushkatojnѐ“.

Гјатѐ дитѐс, пѐрѐрѐсѐ нјѐрѐзит јанѐ нѐ пунѐ нѐ ндѐртѐсѐ, банорѐт духѐт тѐ јѐнѐ шумѐ тѐ гѐтѐ. Тѐ пуносуарит нѐ депо нук дѐјнѐ пѐр та. Дукѐ пасур парасѐш атѐ, гѐ гѐпи и канализѐмит тѐ туалѐтит калон пранѐ депос, нук гухохѐт тѐ шфрѐтѐзохѐт шпѐш. Тѐ гјѐтѐ дритарѐт јанѐ тѐ мбулуара ме батаниѐ, гѐ фјѐјнѐт тѐ мос шохѐн ѓка ндодѐ брѐнда, ндѐрѐсѐ дѐра е њѐрјѐс гјѐндѐт прѐпа нјѐ ормани тѐ лѐвизшѐм ме либра. Гјатѐ кохѐс сѐ кѐтыре орѐве тѐ гјата, тѐ гѐта, Ана и лѐxon либрѐт шхкѐлѐрѐ, лѐан лѐјѐра ме тѐ тјѐрѐт дхе шхруан нѐ дѐтар.

1 Речиси секој ден Ана си ги запишувала мислите, чувствата и искуствата. Дневникот по само неколку месеци е полн. Продолжува да пишува во тетратки што ги добива од Беп.

„...СИТЕ ГИ
ИСПРАКААТ
ВО СМРТ“.

Ана Франк

„Невозможно е да се избегне од нивните канџи, освен ако не се скриете. Не штедат никого. Болните, старите, деца, бебиња и трудници – сите ги испраќаат во смрт“.

Станарите на Тајниот анекс добиваат информација од надвор дека Евреите се прогонувани. Се чувствуваат исплашено и немојно. На радио дознаваат за задушувања со гас. За Ана напати притисокот е неиздржлив. Често е раздразлива и груба кон другите, и меланхолична и депресивна. Чувствува дека за многу работи не може да разговара со другите. Дневникот е нејзиниот најдобар пријател.

2 Депортација на Евреите од Амстердам, лето 1943. Ана дознава дека нејзините другари и соученици се уапсени. На почетокот, помошниците им пренесуваат вести од надеврешноста на жителите на Тајниот анекс, но по некое време престануваат да го прават тоа.

Добројќиот и хеврејците од Амстердам, веројатно 1943. Ана куктон се шокет и башкхенесит и сажане арестуар. Не филит, ндлхмесит и перџелит лажне се џка ндоад не батен е јаштме банореве те Анексит те Фсехте, пор пас нје кохе е ндрепресин та бејне кетџ.

3 Помошниците пробуваат да ги анимираат станарите. Им носат храна, книги, весници и списанија. На Ана особено ѝ се допаѓа списанието „Кино и театар“.

Ндлхмесит перџитен т'и инкурајојне банорџет. У сјелит ушјаит, либра, газета дхе ревіста. Анџс, пасаџерисит и пџлџен ревіста "Кинемаја дхе театри".

4 Собата на Ото, Едит и Марго. Ана деновите најчесто ги поминува во оваа соба затоа што малата соба е запоседната од Фриц Фефер.

Днома е Ото, Едит дхе Маргос. Ана, дитџет мџе се шпешити и калон не кетџе дхомџе, сеппе днома е вогџџл џштџе е зџне нга Фриц Фефери.

Thujase џдо дитџе Ана и шкрукан мџндимџет, ндџенјат дхе пџрвојат. Дитари пас ветџм диса муајве џштџе и пилџтџе. Вазхдон те шкрукајне не флеторџет, те џилат и мџер нга Бџпи.

“...тџе гјитџе и
дџргојне дрејт
вдеќјес”

Ана Франк

“Дштџе е памундур те икет нга кхетрат е тџре, пџрџеџ несе нук фшihenи. Нук е курсејне аскџнд. Те сџмурџет, те мoshуарит, фџмјјџет, фoshнјат дхе штатзџенат – те гјитџе и дџргојне дрејт вдеќјес”

Банорџет е Анексит те Фсехте мarris информационе нга јаште се хеврејнтџе пџрндџиџен. Ндџејен те фрикџсуар дхе те пafуџишџем. Не радио куктојне пџр нгулфатјет ме газ. Пџр Анџн шпеш тџенсионџе џштџе и паџџендрuesџем. Шпеш џштџе ребеде дхе е ашпџр ндај те тџереве, пор дхе меланколикџе дхе не депресјон. Ндџен се пџр шумџе гјџџера нук ка мундџеси те биседојџе ме те тџерџет. Дитари џштџе мџку и саж мџе и мџрџе.

Ана почнува да го препишува дневникот на листови хартија.

Ана fillon ta përshkruajë ditarin në fleta të letrës.

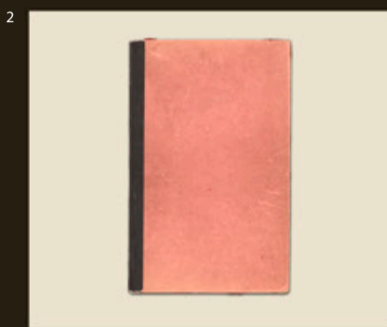
„...ќе станам ли некогаш новинар или писател?“

Ана Франк

„...ќе станам ли некогаш новинар или писател? Се надевам, искрено се надевам, затоа што пишувањето ми овозможува да забележам сè, сите мои мисли, идеали и фантазии.“

Ана открива талент и љубов за пишување. На 28 март, 1944 од радиопренос од Лондон дознава дека холандската Влада по војната ќе направи колекција од дневниците на луѓето. Одлучува да го препише целиот дневник со надеж дека подоцна ќе биде објавен како книга. Смеслива и наслов: „Тајниот анекс“.

Надежта за ослободување се зголемува со веста дека Сојузниците сплетале во Нормандија и освојуваат територија.

Ана, исто така, пишува и кратки раскази, кои понекогаш им ги чита на другите.

Ана gjithashtu shkruan edhe tregime të shkurtra, të cilat ndonjëherë ua lexon edhe të tjerëve.

“... a do të bëhem ndonjëherë gazetare ose shkrimtare?“

Ана Frank

“... a do të bëhem ndonjëherë gazetare ose shkrimtare? Shpresoj, sinqerisht shpresoj, sepse të shkruarit më mundëson të shënoj çdo gjë, të gjitha mendimet e mia, idealet dhe fantazitë“.

Ана zbulon talentin dhe dashurinë për të shkruar. Мë 28 mars 1944, nga radiotransmetimi nga Londra, kupton se, Qeveria e Holandës pas luftës, do të bëjë колексион të ditarëve të нјерзвѐ. Vendosi ta përshkruajë tërë ditarin, me shpresë se më vonë do të botohet si libër. E mendon edhe titullin: “Aneksi i Fshehtë“.

Shpresa për çlirim rritet, me lajmin se Aleatët kanë ateruar në Normandi dhe pushtojnë територе.

Ана мисли дека се заљубува во Питер ван Пелс.

Ана mendon se dashurohet në Peter van Pelsin.

Ана и Питер минуваат многу време заедно во собата на Питер.

Ана dhe Piteri kalojnë shumë kohë bashkë në dhomën e Piterit.

1

Ana голем дел од времето го поминува сама на таванот, обидувајќи се да се справи со сопствените чувства и случувања во светот околу неа.

Ana, pjesën më të madhe të kohës e kalon e vetme në tavan, duke u përpjekur të ballafaqohet me ndjenjat vetjake dhe ndodhitë në botën rreth saj.

„Ја слушам грмотевицата што доаѓа...“

Ана Франк

„Тешко е во вакви времиња: идеалите, сонштата и надежта растат во нас, и веднаш ги прегазува суровата реалност. Живо чудо што сè уште се немам откажано од сите мои идеали, кои се чинат толку апсурдни и непрактични. Сè уште се држам до нив затоа што верувам, и покрај сè, дека луѓето се вистински добри по природа. За мене е невозможно да градам живот на темели од хаос, страдање и смрт. Гледам како светот полека се трансформира во пустелија. Ја слушам грмотевицата што доаѓа, што еден ден ќе нè сотре и нас, го чувствувам страдањето на милиони луѓе. Па, сепак, кога гледам кон небото, некако чувствувам дека сè ќе се смени на подобро, дека и оваа суровост ќе запре, дека мирот и спокојот ќе надвлдаеат повторно. Во меѓувреме, морам да се држам до моите идеали. Можеби ќе дојде денот кога ќе можам да ги остварам!“

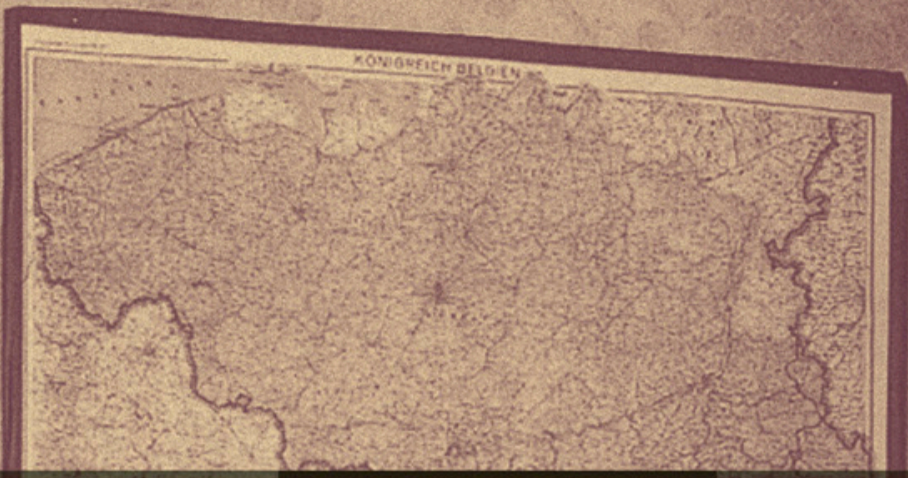
На 1 август, 1944 Ана го пишува последниот запис во дневникот. Три дена подоцна, на 4 август, 1944, доаѓа моментот од кој сите стравуваат.

“Е деггој bubullimën që po afrohet...“

Ана Франк

“Është vështirë në kohë të këtyllë: idealet, ëndrrat dhe shpresa shtohen në ne dhe menjëherë i shkel realiteti i ashpër. Është çudi e gjallë, që ende nuk kam hequr dorë nga të gjitha idealet e mia, të cilat duken aq absurde dhe jopraktike. Ende u përmbahem atyre, sepse besoj edhe krahas të gjithave, se njerëzit janë vërtet të mirë për nga natyra. Për mua është e pamundur të ndërtoj jetë në themelet e kaosit, vuajtjes dhe vdekjes. Shoh se si bota ngadalë transformohet në egërsi. E dëgjoj bubullimën që po vjen, që një ditë do të na zhdukë edhe neve, e ndjej vuajtjen e miliona njerëzve. E megjithatë, kur shoh drejt qiellit, disi ndjej se çdo gjë do të ndryshojë drejt më të mirës, se edhe kjo vrazhdësi do të ndalet, se paqja dhe qetësia do të mbisundojnë sërish. Në ndërkohë, duhet t'u përmbahem idealeve të mia. Ndoshta do të vijë dita, kur do të mundem t'i realizoj!“

Më 1 gusht 1944 Ana e shkruan shënimin e fundit në ditar. Tre ditë më vonë, më 4 gusht 1944, vjen momenti prej të cilit frikohen të gjithë.

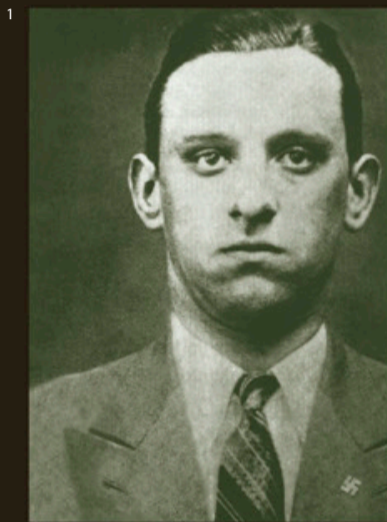

Предавството

На 4 август 1944 (петок), кола застанува пред зградата на Принсенграхт. Група вооружени мажи излегуваат од колата и влегуваат во складиштето. Некој ѝ јавил на полицијата дека таму има Евреи.

Карл Јозеф Силбербауер, нацист од Австрија, раководи со операцијата. Другите се холандски полицајци. Жителите се целосно изненадени. Им даваат време колку што е потребно да си ги спакуваат работите. Силбербауер зема актовка што ја празни со цел да ги стави парите и накитот. Листовите од дневникот на Ана паѓаат на земја. Ана и другите ги носат во локалниот затвор.

Неколку часа подоцна, Мип Гис и Беп Воскујил се враќаат во Тајниот анекс, каде што ги наоѓаат дневниците на Ана. Ги земаат со нив, и Мип ги заклучува во нејзината фиока.

Карл Јозеф Силбербауер, СС офицерот што го предводи апсењето, деветнаесет години подоцна, во 1963 година, го наоѓаат во Виена, каде што работи како полицаец. Го suspendираат, но потоа го враќаат на работа откако дава изјава дека не знае кој бил доушникот. До ден-денес не е познато кој ги предал станарите.

Karl Jozef Silberbauer, SS офицерин, i cili e udhëheq arrestimin, nëntëmbëdhjetë vite më vonë, në vitin 1963, e gjejnë në Vjenë, ku punon si polic. E suspendojnë, por pastaj e kthejnë në punë, pasi jep deklaratë se, nuk e di kush ka qenë informuesi. Deri në ditën e sotme nuk është e njohur kush i tradhtoi banorët.

Tradhtia

Мë 4 gusht 1944 (e premte), një veturë ndalet para ndërtesës në Prinsengraht. Një grup meshkujsh të armatosur dalin nga vetura dhe hyjnë në depo. Dikush i ka treguar policisë se aty ka hebrenj.

Karl Jozef Silberbauer, nazist nga Austria, udhëheq me operacionin. Të tjerët janë policë holandezë. Banorët janë plotësisht të befasuar. U japin kohë sa është e nevojshme t'i paketojnë gjërat. Silberbauer e merr një çantë dore dhe e zbrat me qëllim që t'i vendos paratë dhe stolitë. Fletët e ditarit të Anës bien në tokë. Anën dhe të tjerët i çojnë në burgun lokal.

Disa orë më vonë, Mip Gis dhe Bep Voskuijl kthehen në Aneksin e Fshehtë, ku i gjejnë ditarët e Anës. I marrin me vete, dhe Mip i kyç në dollapin e saj.

Ана и другите најпрео ги носат во штабот на Гестапо. Четири дена подоцна, со воз ги пренесуваат во транзит-кампот во Вестерборк во холандската провинција Дренте.

Anën dhe të tjerët së pari i dërgojnë në shtabin e Gestapos. Katër dite më vonë, me tren i bartin në kampin-transit në Vesterbork në provincën holandeze Drente.

1 Речиси сите Евреи што биле фатени во Холандија најпрво ги носат во транзит-кампот во Вестерборк.

Thujasë të gjithë hebrejtë që janë kapur në Holandë, së pari i çojnë në kampin-transit në Vesterbork.

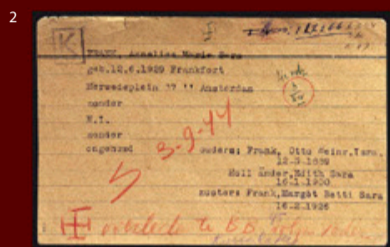
„...знаевме што се случува“

Oto Frank

„Повторно бевме заедно, и ни беше дадено малку храна за попат. Во нашите срца, секако, веќе замислувавме дека најверојатно нема да останеме во Вестерборк засекогаш. Сепак, знаевме за депортирањето во Полска. Исто така, знаевме што се случува во Аушвиц, Треблинка и во Мајденек. Од друга страна, зарем Русите не беа веќе длабоко навлезени во Полска? Војната беше веќе при крај, така што се надевавме дека ќе имаме среќа. Додека одевме накај Вестерборк, се надевавме дека ќе имаме среќа.“

Во Вестерборк има илјадници луѓе. Станарите ги сместуваат во посебни казнени блокови затоа што не се пријавиле доброволно за депортирање. Добиваат особено суров третман од нивните чувари и се принудени на тешка физичка работа. Возови преполни со Евреи постојано заминуваат кон исток. Четири недели подоцна, Ана и другите ги качуваат на последниот воз од Вестерборк за Аушвиц.

5 Депортираните ги ставаат во вагони за пренос на стока, со околу 70 лица натискани во секој вагон. Патувањето трае три дена, без простор за лежење, без храна и вода и со една единствена кофа наместо тоалет.

2 Идентификациската картчка на Ана Франк од Вестерборк.

Kartela e identifikimit e Ana Frankut nga Vesterborku.

3 Возот заминува на 3 септември 1944, со 1019 лица. Листите со депортираните денес сè уште постојат. Името на Ана, како и на останатите од Тајниот анекс, се на овие страни.

Treni largohet më 3 shtator 1944, me 1019 persona. Listat me të debuarit sot ende ekzistojnë. Emri i Anës, si edhe i të tjerëve nga Aneksi i Fshehtë, janë në këto faqe.

4 Превозот заминува од Вестерборк.

Transporti niset nga Vesterborku.

“...e dinim se çka po ndodh“

Oto Frank

“Sërish ishim bashkë dhe na dhanë pak ushqim rrugës. Në zemrat tona, gjithsesi, tanimë imagjinonim se me siguri nuk do të mbetemi në Vesterbork përgjithmonë. Megjithatë, dinim për depërtimin në Poloni. Gjithashtu, e dinim çka po ndodh në Aushvic, Treblinkë dhe në Maidenek. Nga ana tjetër, a thua vallë rusët nuk ishin futur thellë në Poloni? Lufta ishte tanimë nga fundi, kështu që, shpresonim se do të kemi fat. Përderisa shkonim drejt Vesterborkit, shpresonim se do të kemi fat“

Në Vesterbork ka me mijëra njerëz. Banorët i vendosin në blloqe të posaçme ndëshkuese, sepse nuk janë paraqitur vullnetarisht për dëbim. Marrin trajtim posaçërisht të rreptë nga rojtarët e tyre dhe janë të detyruar në punë të vështirë fizike. Trena të plotë me hebrej vazhdimisht shkojnë drejt lindjes. Katër javë më vonë, Anën dhe të tjerët i hipin në trenin e fundit nga Vesterborki për Aushvic.

Të debuarit i vendosin në vagonë për bartjen e mallrave, me rreth 70 persona të ngjeshur në çdo vagon. Udhëtimi zgjat tre ditë, pa hapësirë për t'u shtrirë, pa ushqim dhe ujë dhe me një kovë të vetme në vend të tualetit.

1 *Мажите се делат од жените веднаш по нивното пристигнување во Аушвиц. Потоа, нацистите селектираат кои од нив веднаш ќе бидат задушени со гас и кремирани. Другите се принудени на исцрпувачка физичка работа.*

„Повеќе не можам да зборувам...“

Ото Франк

„Повеќе не можам да зборувам како се чувствував кога присилно ме поделија од мојата фамилија по пристигнувањето на платформата во Аушвиц.“

Возот пристигнува во Аушвиц ноќта на 6 септември. Затворениците мора да ги остават своите работи во возот. На платформата мажите ги делат од жените. Тука за последен пат Ото ги гледа Едит, Марго и Ана. Аушвиц е еден од камповите за истребување, кои се направени специјално за убивање човечки суштества. Старите, болните и децата под 15 години се задушуваат со гас веднаш по пристигнувањето, судбина што ги снаоѓа повеќе од половина од луѓето што доаѓаат со истиот воз како и Ана. Другите, меѓу кои и станарите, ја преживуваат оваа селекција и одат во работнички камп. Нацистите почнуваат да се евакуираат од Аушвиц поради напредувањето на руската армија. Два месеци подоцна, Ана и Марго ги преместуваат во концентрациониот логор Берген-Белсен.

4 *На затворениците што не се убиваат веднаш им се тотира број на рацете. Главите им се бричат и добиваат лоозорски униформи.*

2 *Евреји од Унарија, избрани за задушување со гас, на платформата во Аушвиц.*

Хевреји од Унарија, избрани за задушување со гас, на платформата во Аушвиц.

3 *Цилиндри со отровен гас (Циклон-Б) што се користат во гасните комори.*

Цилиндри со отровен гас (Циклон-Б) што се користат во гасните комори.

Буррат ndahen nga gratë menjëherë pas arritjes së tyre në Aushvic. Pastaj, nazistët përzgjedhin kush prej tyre menjëherë do të ngulfatet me gaz dhe do të dërgohet në kremator. Të tjerët detyrohen në punë shteruese fizike.

“Nuk mundem të flas më tepër...”

Ото Франк

“Nuk mundem të flas më tepër si ndjehesha, kur me forcë më ndanë nga familja ime, pas arritjes në platformën në Aushvic.“

Treni arrin në Aushvic, natën e 6 shtatorit. Të burgosurit duhet t'i lënë gjësendet e tyre në tren. Në platformë, burrat i ndajnë nga gratë. Aty për herë të fundit Ото i sheh Едит, Маргон dhe Анен. Аushvici është njëri prej kampeve për shfarsosje, i cili është bërë posaçërisht për vrasje të qenieve njerëzore. Të moshuarit, të sëmurët dhe fëmijët nën moshën 15 vjeçe ngulfaten me gaz menjëherë pas arritjes, fat që i gjen më tepër se gjysmën e njerëzve, që vijnë me trenin e njëjtë si edhe Ана. Të tjerët, mes të cilëve edhe banorët, e mbijetojnë këtë përzgjedhje dhe shkojnë në kampin e punëtorëve. Nazistët fillojnë të evakouhen nga Aushvic për shkak të përparimit të ushtrisë ruse. Dy muaj më vonë, Ана dhe Марго i zhvendosin në kampin e përqendrimit Bergen-Belsen.

Të burgosurve që nuk vriten menjëherë, u shënohet me tatuazh numër në dorë. Kokat u qethen dhe marrin uniforma të kampit.

1 Изгладнување, студ и болест се причината за смртта на илјадници луѓе во преполниот концентрационен логор Берген-Белсен.

Uria, i ftohti dhe sëmundjet janë arsyeja për vdekjen e mijëra njerëzve në kampin e stërmëshur të përqëndrimit Bergen-Belsen.

„Тоа не беше истата Ана“.

Хана Гослар

„Тоа не беше истата Ана. Тоа беше скршена девојка... ужасно. Веднаш почна да плаче и ми рече: „Повеќе немам родители“. Често си мислам дека ако Ана знаеше дека татко ѝ е сè уште жив, ќе имаше повеќе сила да преживее“.

Во Берген-Белсен Ана се наоѓа со својата другарка од училиште, Хана Гослар, која се наоѓа во друг дел од логорот. Потоа бодливака жица и слама ќе ги раздели и нема да можат да се гледаат повеќе. Ана ѝ кажува на Хана дека таа и Марго гладуваат и дека немаат топла облека. Хана успева да префрли пакет со малку облека и храна преку оградата. Но Марго и Ана немаат повеќе сила. И двете се заразуваат со тифус, и во февруари 1945, во рок од неколку дена, умираат и двете.

На 15 април, 1945, британската армија го ослободува Берген-Белсен.

2 По Вестерборк и Аушвиц, Ана и Марго пристигнуваат на нивната конечна дестинација: Берген-Белсен.

3 Pas Vestenborkut dhe Aushvicit, Ana dhe Margo arrijnë në drejtimin e tyre të fundit: Bergen-Belsen.

Британските војници што го ослободуваат кампот се длабоко потресени од она на што наиѓуваат. Трупови има насекаде. Ги принудуваат поранешните чувари на кампот да ги закопаат телата.

Ushtarët britanikë që e çlirojnë kampin, janë thellësisht të tronditur nga ajo që e shohin. Trupa ka gjithkund. I detyrojnë rojtarët e mëparshëm të kampit, t'i varrosin trupat.

“Nuk ishte Ana e njëjtë”

Хана Гослар

“Nuk ishte Ana e njëjtë. Ishte vajzë e thyer... e tmerrshme. Menjëherë filloi të qajë dhe më tha: “Më nuk kam prindër“. Shpesh mendoj se, nëse Ana do ta dinte se babai i saj është ende i gjallë, do të kishte më shumë forcë që të mbijetojë“.

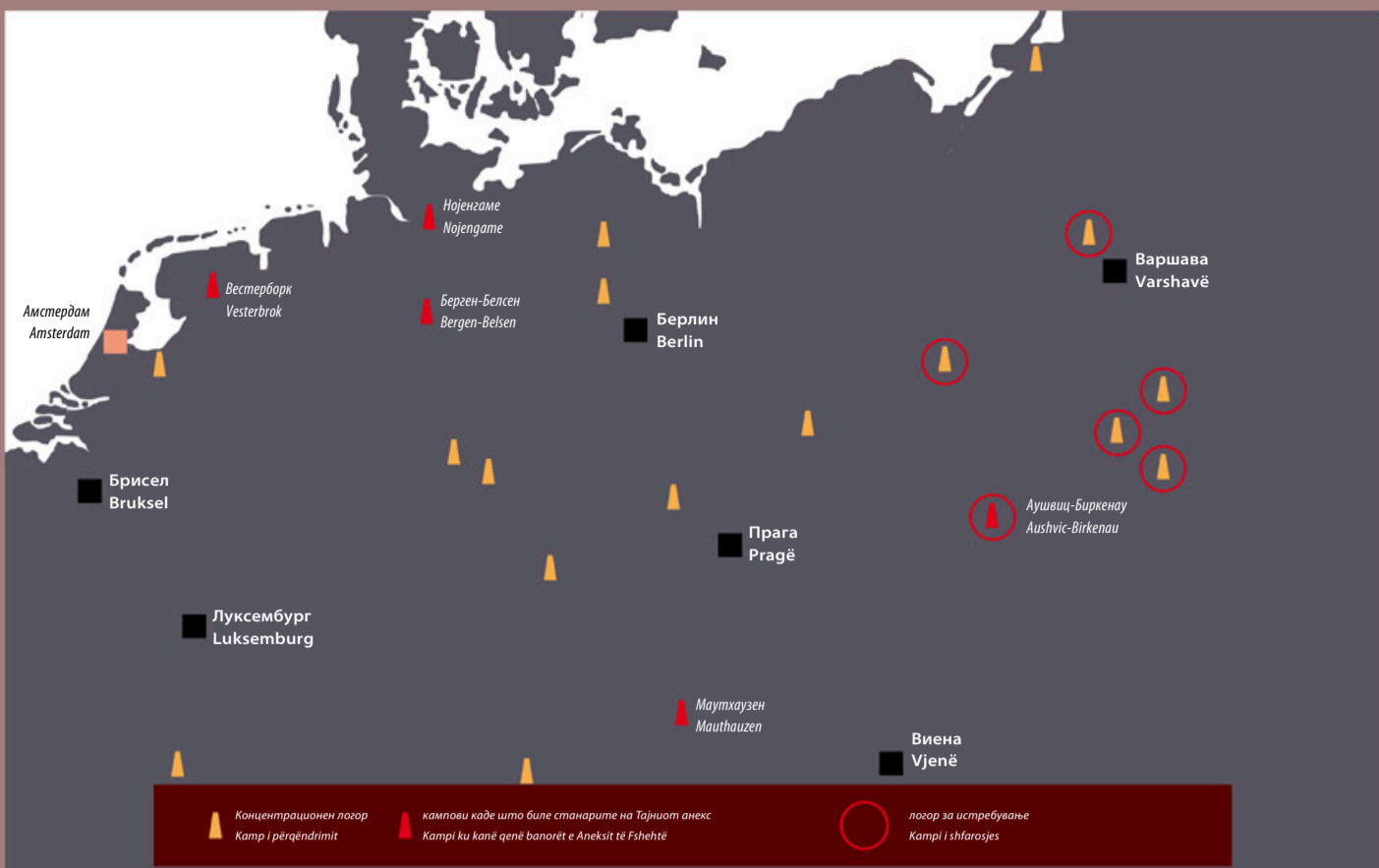
Нë Берген-Белсен Ана gjendet me shoqen e saj të shkollës, Hana Goslar, e cila gjendet në pjesën tjetër të kampit. Мë pas teli me gjemba dhe kashta do t'i ndajnë dhe nuk do të mundin të shihen më. Ана i tregon Hanas se ajo dhe Margo kanë uri dhe nuk kanë tешa të ngrohta. Hana arrin të bart një pako me pak veshje dhe ushqim nëpërmjet rrethojës. Por Margo dhe Ана nuk kanë më forcë. Ata infektohen nga tifoja dhe në shkurt të vitit 1945, në afat prej disa ditëve, vdesin të dyjat.

Мë 15 prill 1945, ushtria britanike e çliron Bergen-Belsenin.

4 Женски бараки набрзо по ослободувањето на Берген-Белсен.

Barakat e femrave, menjëherë pas çlirimit të Bergen-Belsenit.

1

Мапа со некои од поголемите концентрациони логори и логори за истребување.

„Сета моја надеж...“

Ото Франк
 „Сета моја надеж е во децата. Се држам до убедувањето дека тие се живи и дека повторно ќе бидеме заедно. Децата, само децата се важни.“

Ото Франк го пишува ова во очај на мајка си во Базел, по ослободувањето. Ото го преживува Аушвиц по чиста случајност. Тој е еден од малкумината што руските војници ги наоѓаат живи. Откако си доаѓа на себеси, тргнува назад кон Амстердам. Патувањето трае четири месеци затоа што во поголемиот дел од Европа војната сè уште трае, а во меѓувреме дознава дека жена му Едит е мртва. Но за децата не знае ништо и сè уште се надева дека се живи.

2

Ото Франк е единствениот од станарите на Тајниот анекс што преживува. Руската армија го ослободува од Аушвиц на 27 јануари, 1945 година.

Едит Франк умира од исцрпеност во Аушвиц на 6 јануари, 1945 година.

Марго Франк умира од тифус во Берген-Белсен пралетта во 1945 година.

Ана Франк умира од тифус во Берген-Белсен, неколку дена по Марго.

Херман ван Пелс е задушен со гас неколку дена по неговото пристигнување во Аушвиц во октомври или ноември, 1944 година.

Аугуста ван Пелс умира во април или мај, 1945 година на пат кон концентрациониот логор Терезиенштад.

Питер ван Пелс умира на 5 мај, 1945 година во концентрациониот логор Маутхаузен.

Фриц Фефер умира на 20 декември, 1944 година во концентрациониот логор Нојенгаме.

Ото Франк është i vetmi prej banoreve të Aneksit të Fshehtë i cili mbijeton. Ushtria ruse e liron në Aushvic, më 27 janar 1945.

Edit Frank vdes nga lodhja në Aushvic, më 6 janar 1945.

Margo Frank vdes nga tifoja në Bergen-Belsen, në pranverë të vitit 1945.

Ana Frank vdes nga tifoja në Bergen-Belsen, disa ditë pas Margos.

Herman van Pels është ngullatur me gaz, disa ditë pas arritjes së tij në Aushvic, në tetor ose nëntor të vitit 1944.

Augusta van Pels vdes në prill ose maj të vitit 1945, rrugës për në kampin e përqendrimit Terenzienshtad.

Piter van Pels vdes më 5 maj 1945, në kampin e përqendrimit Mauthausen.

Fric Fefer vdes më 20 dhjetor 1944, në kampin e përqendrimit Nojengame.

Hartë me disa prej kampeve më të mëdha të përqendrimit dhe kampeve të shfarosjes.

“E tërë shpresa ime...“

Ото Франк
 “E tërë shpresa ime është te fëmijët. I përmbahem bindjes se ata janë të gjallë dhe se sërisht do të jemi bashkë. Fëmijët, vetëm fëmijët janë të rëndësishëm“.

Ото Франк ia shkruan këtë, i dëshpëruar nënës së tij në Bazel, pas çlirimit. Ото e mbijeton Aushvicin, rastësisht. Ai është nga të paktët, të cilët, ushtarët rusë i gjejnë të gjallë. Pasi e merr veten, nisat prapa në Амстердам. Udhëtimi zgjat katër muaj, sepse në pjesën më të madhe të Evropës lufta zgjat ende, ndërsa në ndërkohë, kupton se gruaja e tij Editi ka vdekur. Por për fëmijët nuk di asgjë dhe ende shpreson se janë gjallë.

1

Oto Frank go покажува истовирианиот логорски број на раката.

Oto Frank e tregon numrin e kampit të shkruar me tatuazh në dorë.

„...смртта на моите деца“.

Oto Frank
 „Помали групи се враќаа од различни концентрациони логори и постојано се обидував да дознаам нешто за Марго и Ана.

Најдов две сестри што биле со Марго и Ана во Берген-Белсен и ми раскажаа за последните страдања и смртта на моите деца“.

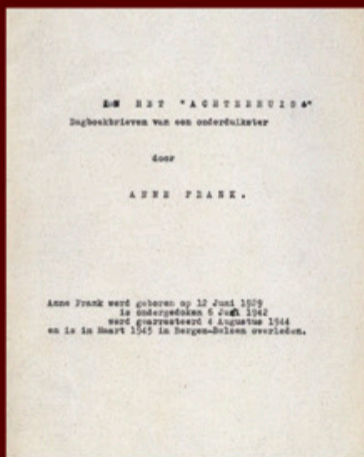
Oto e уништен. Mip Gis, која за цело тоа време ги чува дневниците на Ана на безбедно, му ги предава на Oto со зборовите: „Ова е наследство од твојата ќерка“.

Најпрво Oto e обземен од тага и не може да се натера себеси да го прочита дневникот. Но подоцна, кога почнува да го чита, не може да престане со читање. „Сосема различна Ана од онаа што јас ја изгубив. Толку длабоки мисли и чувства... Не знаев...“

Сè pari Oto është i kapluar nga pikëllimi dhe nuk mund ta bind veten ta lexojë ditarin. Por më vonë, kur fillon ta lexojë, nuk mund të ndalet së lexuari. „Ана u shfaq plotësisht e ndryshme nga ajo që unë e kam humbur. Aq mendime dhe ndjenja të thella... Nuk e dija...“

3

Дел од дневникот го препишува на машина за пишување и им го дава на фамилијата и на неколку пријатели да го прочитаат. Тие го советуваат да го објави.

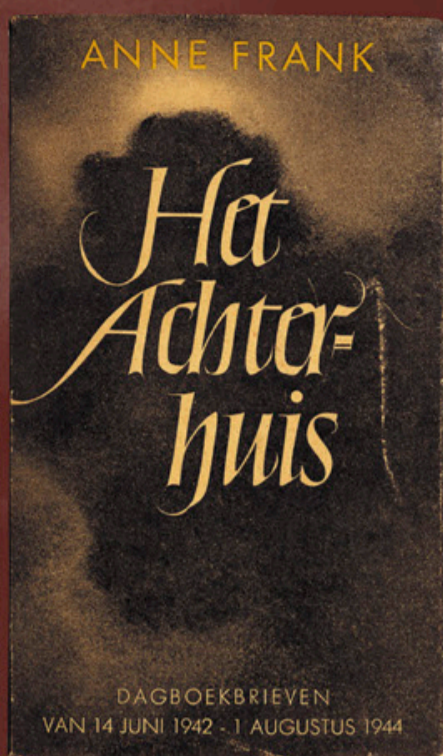
Një pjesë të ditarit e përshkruan me makinë shkrimi dhe ia jep familjes dhe disa miqve, që ta lexojnë. Ata e këshillojnë ta botojë.

“...vdekja e fëmijëve të mi.”

Oto Frank
 “Grupe të vogla ktheheshin nga kampet e ndryshme të përqendrimit dhe vazhdimisht jam përpjekur të kuptoj diçka për Margon dhe Anën.

Gjeta dy motra, të cilat kanë qenë me Margon dhe Anën në Bergen-Belsen dhe më treguan për vuajtjet e fundit dhe vdekjen e fëmijëve të mi“.

Oto u thye. Mip Gis, e cila gjithë kohës i ruan ditarët e Anës në vend të sigurt, ia dorëzon Otos me fjalët: “Kjo është trashëgimia e vajzës tënde“.

„...да бидам позната писателка“

Ana Frank

„...мојата најголема желба е да

бидам новинарка, а потоа и позната писателка. Во секој случај, по војната би сакала да објавам книга со наслов 'Тајниот анекс'“

Две години по војната, во јуни 1947, дневникот на Ана Франк е објавен под насловот кој самата си го смисли: Тајниот анекс.

Првото издание брзо се распродала и набрзо се препречува. Издавачи од други земји исто така почнуваат да пројавуваат интерес за дневникот.

Во 1955, дневникот се адаптира за претстава, која има неверојатен успех. Филмуваната верзија, која излегува подоцна, исто така, има голем успех со преполни салу во светот.

Дневникот е преведен на преку 60 јазици, продадени се над 30 милиони копии, а училишта и улици се именуваат во чест на Ана Франк.

Милиони луѓе го читаат дневникот, и многу од нив сакаат со свои очи да го видат местото каде што Ана го пишувала.

Dy vite pas luftës, në qershor të vitit 1947, ditari i Ana Frankut është botuar me titullin, të cilin vet e ka menduar: "Aneksi i Fshehtë".

Botimi i parë shpejt është shitur dhe së shpejti rishtypet. Botues të vendeve të tjera, gjithashtu fillojnë të shfaqin interes për ditarin.

Në vitin 1955 ditari përshtatet për shfaqje, e cila ka sukses të pabesueshëm. Versioni i filmuar, i cili del më vonë gjithashtu, ka sukses të madh me salla të plota nëpër botë.

Ditari është përkthyer në mbi 60 gjuhë, janë shitur mbi 30 milionë kopje, ndërsa shkollat dhe rrugët emërohen për nder të Ana Frankut.

Miliona njerëz e lexojnë ditarin dhe shumë prej tyre dëshirojnë, që me sytë e tyre ta shohin vendin, ku Ana e ka shkruar.

Za mnogumina, Ana Frank станува симбол на холокаустот: систематското убиство на шест милиони човечки животи.

„Дневникот ја покажува огромната трагедија на холокаустот, залудно заубените човечки животи и таленти и цената што се плати затоа што слободните луѓе не реагирале навреме да ги потиснат тоталитаристичките движења“.

Јехуда Лев

Për shumikënd, Ana Frank bëhet simboli i holokaustit: vrasjes sistematike të gjashtë milionë jetëve të njerëzve.

„Ditari e tregon tragjedinë e madhe të holokaustit, jetët dhe talentet njerëzore të humbura kot dhe çmimi që është paguar, sepse njerëzit e lirë nuk kanë reaguar në kohë që t'i shtypin lëvizjet totalitare“.

Jehuda Lev

“...të bëhem shkrimtare e njohur“

Ana Frank

“...dëshira ime më e madhe është të bëhem gazetare, ndërsa më vonë edhe shkrimtare e njohur. Për çdo rast, pas luftës do të doja ta botoj librin me titull "Aneksi i Fshehtë“.

Oto Frank në vitin 1960, para hapjes së Shtëpisë së Ana Frankut. Oto dëshiron të bëjë diçka më tepër nga ajo që vetëm ta hap për publikun. Themelon fondacion edukativ, që mbledh njerëz të rinj nga e tërë bota. Oto Frank vdes në vitin 1980, në moshën 91 vjeçare.

© Arnold Njuman

1 Oto Frank во 1960, пред отворањето на Куќата на Ана Франк. Oto saка да naправи нешто повеќе од тоа само да ја отвори за јавноста. Основа образовна фондација што собира млади луѓе од целиот свет. Oto Frank умира во 1980, на 91 година.

© Арнолд Њуман

Куката на Ана Франк

Куката на Ана Франк е создадена за да се зачува споменот на Ана Франк и да се зголеми свесноста за нацистичката ера и за холокаустот.

Приказната на Ана Франк, и настаните околу нејзиниот живот, како и нејзината смрт можат многу да нè научат и ден-денес. Куката на Ана Франк има за цел да нè повика сите нас да се бориме против предрасудите и дискриминацијата, да ја зачуваме слободата, да ги поддржуваме човековите права и да работиме за инклузивно и демократско општество. Преку активностите, Куката на Ана Франк инспирира луѓе низ светот активно да се посветат на овие идеали.

Реализација

КОМПОЗИЦИЈА

Мено Метселар, Куката на Ана Франк

Руд ван дер Рол

ДИЗАЈН И ПРОДУКЦИЈА

Јост Лук, Гауда

Јозефин де Ман, Куката на Ана Франк, Амстердам

ГРАФИЧКИ ДИЗАЈН

Јост Лук, Гауда

ПРЕВОД

Борјана Мојсовска

ЛЕКТУРА

Мартина Јаневска

ПЕЧАТЕЊЕ

Expo Display Service, Апелдорн

©Anne Frank Stichting, Амстедам, 2003

©Anne Frank Fonds, Базел, за сите текстови од Ана Франк

Сите права се задржани. Ниеден дел од оваа изложба не смее да биде копиран, чуван во електронска базабаза, ниту објавен во каква било форма или начин, ниту електронски, ниту со фотокопирање, снимање или како било поинаку, без претходно добиена писмена дозвола од Куката на Ана Франк. За користење еден или повеќе делови од оваа изложба во компилации, читанки или други собрани дела, ве молиме да се обратите во Куката на Ана Франк.

Shtëpia e Ana Frankut

Shtëpia e Ana Frankut është krijuar që, ta ruajë kujtimin e Ana Frankut dhe të rritet vetëdija për periudhën naziste dhe për holokaustin.

Rrëfimi i Ana Frankut dhe ngjarjeve rreth jetës së saj, si edhe vdekja e saj, mund të na mësojnë shumë edhe sot e kësaj dite. Shtëpia e Ana Frankut ka për qëllim, që të na thirr të gjithë neve të luftojmë kundër paragjykimeve dhe diskriminimit, ta ruajmë lirinë, t'i përkrahim të drejtat e njeriut dhe të punojmë për shoqëri përfshirëse dhe demokratike. Nëpërmjet aktiviteteve, Shtëpia e Ana Frankut i inspiron njerëzit në tërë botën, që në mënyrë aktive t'u përkushtohen këtyre idealeve.

Realizimi

КОМПОЗИМИ

Meno Metselar, Shtëpia e Ana Frankut

Rud van der Rol

ДИЗАЈНИ ДHE ПРОДHИМИ

Jost Luk, Gouda

Jozefin de Man, Shtëpia e Ana Frankut, Амстердам

ДИЗАЈНИ ГРАФИК

Jost Luk, Gouda

ПЕРКТИМИ

Besnik Emini

ЛЕКТОР

Besnik Emini

SHITYPË

Expo Displai Service, Apeldorn

©Anne Frank Stichting, Амстердам, 2003

© Anne Frank Fonds, Базел, për të gjitha tekstet e Ana Frankut

Të gjitha të drejtat janë të rezervuara. Asnjë pjesë e kësaj ekspozite nuk guxon të kopjohet, të ruhet në bazën e të dhënave elektronike, e as të botohet në çfarëdo qoftë forme ose mënyre, as në mënyrë elektronike, as me fotokopjim, incizim ose në çfarëdo forme tjetër, pa marrjen e lejes paraprake me shkrim nga Shtëpia e Ana Frankut. Për shfrytëzimin e një ose më tepër pjesëve të kësaj ekspozite në kompilime, libra leximi ose përmbledhje të tjera, ju lutemi drejtohuni në Shtëpinë e Ana Frankut.

Фото реализација

Realizimi i fotografive

Ariodrome Luchtfotografie, Lelystad

Fotocollectie Ана Франк Stichting, Амстердам

ANP-foto, Амстердам

Archiv Ernst Klee, Frankfurt am Main

Archiv für Kunst und Geschichte Berlin

Bildarchiv Abraham Pisarek, Berlin

Bildarchiv Preußischer Kulturbesitz, Berlin

Allard Bovenberg, Амстердам

Bundesarchiv, Koblenz

Dokumentations- und Kulturzentrum Deutscher Sinti und Roma, Heidelberg

Galerie Bilderwelt, Reinhard Schultz, Berlin

Imperial War Museum, London

Informatiecentrum Nederlands Rode Kruis, collectieOorlogsarchief, Den Haag

Institut für Stadtgeschichte, Frankfurt am Main

Koninklijk Museum van het Leger en van Krijgsgeschiedenis, Brussel

Landesbildstelle, Berlin

Maria Austria Instituut, Амстердам

Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie, Амстердам

Arnold Newman, New York

Prentenkabinet der Rijksuniversiteit Leiden/Foto: Emmy Andriesse

Eric van Rootselaar, Retranchement

Spaarnestad Fotoarchief, Haarlem

United States Holocaust Memorial Museum, Washington DC

Verzetmuseum Амстердам

Yad Vashem, Jerusalem

Во оваа изложба се вклучени и фотографии чие потекло е непознато. Доколку препознаете некоја фотографија, ве молиме да ја контактирате Куката на Ана Франк.

Нè këtë ekspozitë janë përfshirë edhe fotografi, prejardhja e të cilave është e panjohur. Nëse vëreni ndonjë fotografi, ju lutemi ta kontaktoni Shtëpinë e Ana Frankut.